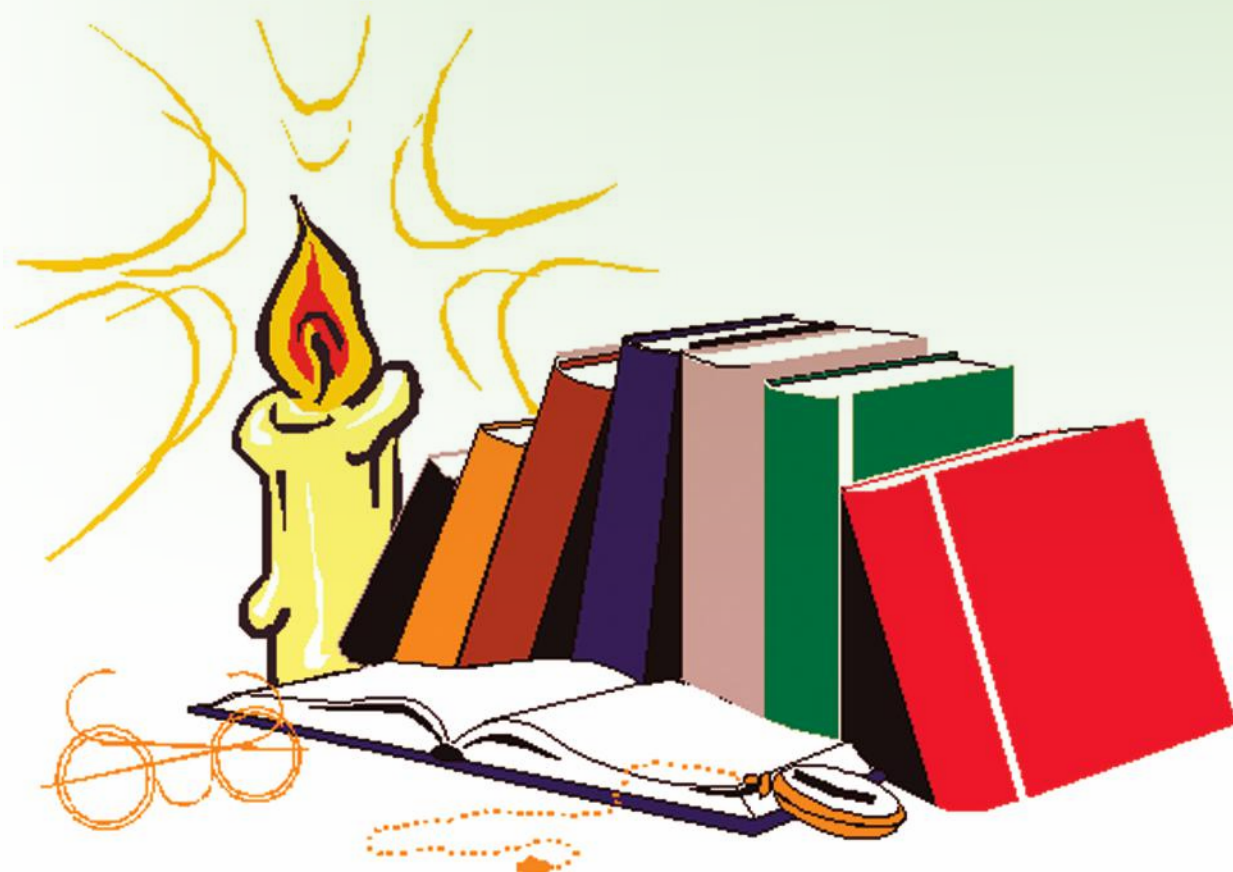

پشه‌يي

۹ منگل صنف

چاپس سال: ۱۳۹۹ هـ. ش

ملي سرود

دا عزت د هر افغان دی	دا وطن افغانستان دی
هر بچی یې قهرمان دی	کور د سولې کور د تورې
د بلوڅو د ازبکو	دا وطن د ټولو کور دی
د ترکمنو د تاجکو	د پښتون او هزاره وو
پامیریان، نورستانیان	ورسره عرب، گوجر دي
هم ایماق، هم پشه یان	براهوي دي، قزلباش دي
لکه لمر پر شنه آسمان	دا هېواد به تل ځلېږي
لکه زړه وي جاویدان	په سینه کې د آسیا به
وایو الله اکبر وایو الله اکبر	نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مولېنيس وزارتې

پشه‌يي

۹ منگل صنف

چاپس سال: ۱۳۹۹ هـ ش.

کتبس مشخصتي

مضمون: پشه‌يي

مؤلفين: تعليمي نصابس پشه‌يي دپارتمنتستا درسي کتابلاينا مؤلفين
ايدت کېکالي: تعليمي نصابس پشه‌يي دپارتمنتستا درسي کتابلاينا مؤلفين

صنف: نومنگل (۹)

متنس جبه: پشه‌يي

انکشاف دېکالا: تعليمي نصابس وشيک او درسي کتابلاينا تاليفس گن رياست

چرگن کېکالا: مولېني وزارتس ارتباط او عامه مولوبنيس رياستي

چاپ سال: ۱۳۹۹ هجري شمسي

ايميل آدرس: curriculum@moe.gov.af

درسي کتابلاينا چاپ، ونډني او لنگنکستا حقي افغانستان اسلامي جمهوريتس مولېني وزارت
پلا محفوظ شي. بازره گورېک او لنگنکي ممنوع سي. سير کنکالي پلا قانوني شاپان با.

مولېني وزيرس پيغمي

اقرأ باسم ربك

گن او مهربان الله ﷻ س حمد او شکرستا ادا کېيکس، که امه آنتې زنده گي بخشوي سې، او پريک او لککس گن نعمت اودای وڼتوان کېويا آمان، او الله ﷻ س پچوالا پيغمبر حضرت محمد ﷺ که الهي پروالا پيغام تي که (پريک) سې، درود ماکس. کورکم که چېنې تارا سې، ۱۳۹۷ هجري شمسي سال مولېنيس سال نامېدې مسمی بیک. ميسي خاترې اما بيی بايوي وطنستن لړېني او وړېنيس نظمي اساسی بدلېني او تحولتนา شاهدي تې؛ لړيکالا، ياده کېکالا، کتاب، مکتب، ادارا او والدينس شورا، افغانستان مولېنيس نظمستا شه اساسي عناصر باين گورېگا، که لړېني او وړېنيس وشيک او پوراېېني کوچه مهم نقش دارا. انخول مهم گالا کوچه افغانستان مولېني وزارتس دشتلگريس مقام، وطنس لړېني او وړېنيس نظامستا رشد او وشيک شاران کوچه اساسي تغيرتนา اچيک کوچه متعهد سې.

ميسي خاترې تعليمي نصابس اصلاح او وشېکي مهم اولويتېلايه اودای سن. مندو رکم مکتب، مدرسا او جم دولتي او خصوصي تعليمي نهادېلايه کوچه، درسي کتابېلاينا محتوا، کيفيت او توزیع آنتې پامپري مولېني وزارتس لمېلاينا سريکه جای دارا. امه باور داراگس، که باکيفيت درسي کتاب داريک دې اوړتا، لړېني او وړېنيس اساسي هدفېلايني پوله نه باکمان.

اوچېوي هدفېلايني پولیک او بکار تعليمي نظام منجه اچيک خاترې، اکالي نسلس وړېکالي حيثېدې، وطنس چېکه اچوتلېکالي لړېکالي، استادان او مسلکی مدیرنه اودای بو احترامېدې اېراکم، که بالکولنې درسي کتابېلاينا تدریس، او محتواس گړېني کوچه، هيچ رکم کوششي مه پچه کدن، او اي فعال او ديني، ملي او انتقادي تفکر پلا سنهوي نسلس وړېني کوچه، کوشش کن. هر دواس تعهدس نونگا کېک او مسؤوليت منکس حس پلا، امه نيتهېدې پړنې آنجودن، که نن دواسې بيی بايوي ياده کېکالي وکا اکالا کوچه، پورا پېوا افغانستانس معماران، او جامعاس متمدن او موثر تکاليا تن.

مندو رکم بکار او بيی بايوي ياده کېکالي اودای، که وطنس ارزشوتي سرماييی آن، اېراکم، تا فرصت اودای نپا گورن او ياده کښيس پروسا کوچه کنجکاو، زيرک او فعال وانېت گورېکالي پيري، او لړيکالاس احترام پلا، لړيکالا اودای بکار او موثر استفادا کن.

آخر کوچه لړېني او وړېنيس جم مولېکالي او تعليمي نصابس مسلکی همکارنه اودای، که امه کتبس لکيک او آمادا کېک کوچه بو کوشش کېويا سن، منيک کاکم، او گن الله ﷻ دربار اودای مې آنتې امه پاک او انسان جوپېکالي پندې کوچه کاميابيا اېراکم.

معياري او پورا پيو مولېنيس نظام او انخول آباد او پورا پيو افغانستان آرزويدي که خلکي تانکواک، مولېکالي او آسودا تې.

مولېنيس وزير

دکتور محمد ميرويس بلخی

فهرست

۱	الله ﷻ
۴	حضرت محمد ﷺ
۷	ملي اي گري
۱۱	امانتداري
۱۴	پمای پي پو لمای
۱۷	قصا
۲۱	واکسينس فايدي
۲۴	واړ چتيک
۲۷	وطن دوستي
۳۰	زورېدې وسني
۳۳	جنگلنا ارزشي
۳۶	اولوالي صحي کومکېلا
۳۹	نحوس تعريفی
۴۲	ادبي ټوټا
۴۵	ماين اونه تر قوي مهمات ممکنه موجوديتس جایه

۴۸	زيبه آنتي
۵۲	شارس پاڪيا
۵۵	بشرس حقوقي
۵۸	آزاد شعر
۶۱	اعتياڊ
۶۴	مبايل
۶۷	نني بالڪول
۶۹	حڪايت
۷۲	گوراوال ڪوچہ مصرف
۷۵	مادا اوجامعا
۷۸	ڪنر ولايت
۸۱	طنز
۸۴	پشه يي جيبس ادبياته بارايه

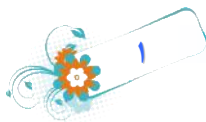
انسنس ناکامیا او کامیابیا چي الله جل جلاله استه شي. خواري، ذلت او ترقيس دېکاليي به الله پاک آس.
 بندگان بي الله جل جلاله نيت او ارادا دې کومې به نه بېن کېتا. الله تعالی تانک بندگنه شره بو رحم کېکالا
 او مهربان آس او تېنا نېک او بکار لّمه شره بو خوشحال بگا.

۱- تمام مخلوق کي پیدا کيښک؟

۲- چيکه صفت کي آنتې درکار شن؟

۳- الله جل جلاله صفته بارايه وري کوکده بېدا؟

شروع کاگم تانک گڼې الله نامېدې
 هم رحمان آس هم رحيم بو يی شانېدې
 غيرالله دې عبادتس لایق نه آس
 منویم سې يو اگت تانک اړېدې
 جهم ثناصفت استوېني تېنا سې

که بوا تـي يا که با تـي ميا شـتـي
 ملايک، تـي کـتاب او رسـول
 چـکـه حق آن تاريکـم بو عزـتـي
 بي او مچ تـي گـراي گر زندا بياکـم
 آخرت سره ايمنم سـي تـي
 جم عزت ذلت تـي دـي سـي مـيلاکـم
 کاميـابي نه سـي ورـبنا غلامـي
 بي پروا، عادل، بادشاه، چيـه دـي اوـري
 تانک اوچ پندـي شـاران پند لـي بـندي
 تو تارا، بار، حاضر او پره وال آي
 مچـن بخشا پـري که مـهربانـي
 کـه تـي پامـي امنـي بـيس نه تـي
 کو پورا نه با امـامـه کوشـشـي
 کو عادت که مه دنياکوچه کياتس
 عبادت کوچه حساب کيا کومکـي
 دور شامک، بو گناهگار بـواک بنـدا آم
 اـرم ژنگيکـم تـي که عاجـز بـدي
 يـه دنيايـه بي همت او خوار مه کيان
 لـه دنيايـه دمليان ديدـر بـدي
 جي خاوندم کلمانيس دعي قبول کيا
 تانک بي دوست محمد رسول روئـدي
 (محمد زمان کلماني)

پراس موي مقصدي:

الله تعالى بو گني ذات آس، چکـه صفت تي آنتي مـن گورـن.
 بي الله ﷻ رضا بدي که کاو کوشش کمان گربه کاميابي استه اچه نه بيمان.

۱- يادہ کٻکالي حمدس اي اي خطبنستا واربدې پردن اوآخري اي يادہ کٻکالا چکٻنستا اي واربدې پردن.

۲- اکورې لغته معنا او جملايه کوچہ يتٻدا:

– استوٻني

– شتٻدي

– پرہ وال

– پري

– دمليان

۳- اکورې اوکټني جواب ددا:

– چې جهان کي پيدا کيکن؟

– الله ﷻ خول چې صفتنا لايقي آس؟

– الله ﷻ س کاو صفتي کددا.

۴- يادہ کٻکالي کاو خط اي وري آنتي املا کدن او غلطي درٻچال بن.

– يادہ کٻکالي الله ﷻ س کاو صفتي تختا شرہ لکدن او وري يادہ کٻکالي تانک کتابچايہ کوچہ لکدن.

گوشنکي لام:

يادہ کٻکالي تانک کتابچايہ کوچہ الله ﷻ س اوږي شانستا بارايہ کاو خط لکن اووري دواس صنف کوچہ پردن.

حضرت محمد ﷺ آخرین پیغمبر او الله تعالی گرای خلکه پندلرېني خاترې گرېوا آس. تیس امانت داریا او بکار لمة خلکه منجه نمونا شن او کمې گه تیس کدنستا عملي کېي، ته بندا آنتې بکار بندا کدن بگا، حضرت محمد ﷺ ې خلکنې اوسه پند لړېچان گه تي کوچه خلکنا خیر او بایشتگریا شې.

۱- الله جلّی بندگنې پیامبر ﷺ کو خاترې گرېويي آس؟

۲- محمد ﷺ خلکنې کو وات پند لړېچان؟

محمد اما پیشوان آس خدای امنې گریکن

ميسي خاترې تارا که جهـان به پیدا کیکن

دنیايه جهالت آییک کـه پیدا بیک یو مکایه

چیه پند نوپو یا آچ چنـوي آییچ اندرایه

بو بو تاره نیوي آییچ کـه پیدا بی یه دنیايه

ميسي پیدا بکېدې جهـان عجایب لـریکن

اول دې نېک صالح آییک خلک بو کییا ییچ احترامی

له جایه بو گـري آییک که پولـاچ میس قدمی

خيانتې — د ډيرې آيک لار پيدا نه بايچ اغتې
 صادق يک لَمه کوچه خلکه به امين ميکن
 محمد انخول رهبر آس که معلمکه نه پتيک
 فېلسوف نه لشيکن او شاعر کوبه نه نتيک
 — را گشپکه پتا حقيقت آتې پولتيک
 اليکه پاک خاوندې سري وحي نازل کيکن
 کودن گه مي سره وحي نازل پيغمبريس يک
 خلک بي پند لږچين عدالت مسلمانيس يک
 شامېچ، شلېچ جم اي بيچ او دنيا لږنگريس يک
 عرب او عجم مندو پيش قدم تقوا دار کيکن
 لښاي سرگناهکار آس خدايا! ته ودای گذرکه
 کلماني شکر دار آس امت مه نبیس کيکن
 (محمد زمان کلماني)

پرانس موتي مقصدي:

حضرت محمد ﷺ الله تعالى س دوستي آس، سه خلکه پندلروبي خاتري گرېن بتيک، تي ايک پلا
 اندرا دنيا لوش يک او خلکه تانک پنده پيدا کېچان. نبي ﷺ ې خلک مچ پندای ژنگېچين او شت
 پنده وايچين. حضرت محمد ﷺ قيامت دوسه تانک امتېنستا الله ﷻ او دای شفاعتي کيا.

فعاليته:

- ۱- ياده کېکالي متې دککه پردن.
- ياده کېکالي متې وار وارېدې ابارا کېدې پردن، گر نوبتي دې حضرت محمد ﷺ بکار اخلاق
 بارايه متن کوچای کاو خط، تانک کتابچايه کوچه لکن او وارېدې، صنف کوچه پردن.

۲- اکورې لغته معنا او جملایه کوچه پتېدا:

- بو گري

- دیري

- لار

۳- اکوروالي او کتنې جواب ددا:

- ياده کېکالي حضرت محمد ﷺ صفتبلايه دورېدې مېندي.

- ياده کېکالي مېن گه نبي ﷺ خلک کوتي پندای ژنگېچين او کوته پنده وايچين؟

- ياده کېکالي محمد ﷺ نېک خصوصيتېنستا کتابچايه لکدن.

- ياده کېکالي اي ورې اودای حضرت محمد ﷺ بيې خصلت بارايه اوکت کن.

اوکت: مه درسي اودای کوتي مثبت نتيجا گورېکو؟

جواب: مه درسي کوچه حضرت محمد ﷺ س عالي شانستا بارايه معلومات پيدا کېکن او مولېکن

گه تي مسلماننې کاو خدمت کېويا شن.

۴ - ياده کېکالي حضرت محمد ﷺ بيې لّمه بارايه کاو خط تانک کتابچايه کوچه لکن.

- ياده کېکالي متنس موتا مفهومستا لکدن.

کوشنگې لام:

ياده کېکالي اي بکار مسلمان بارايه موتا مقالا لکن او اکالي دواس هم صنفېنې اړويېدن.

ملي ايگري ايکه وطن او قومنا بایسته گستا نشانیا شې، ایگریډې وطن پورې پیا او خلکي آرام او خوشحال زندگيس خاوندني بیاگن. خو کوته وطنه گه ایگري او اتفاق نه تې، خلکي زندگيس لوهاني اودای محروم او هر دنه مشکله پلا آست او گرېوان تیاگن.

- اي وطن آنتې ملي ايگري کاو ضرور شې؟
- اي وطنس خلکي کوته دنه بدبختي او عذاب کوچه عمر وټیاگن؟
- اي وطنس خلکي کودنه که بېن گه وطنستا دواني اودای رشدن؟

ملي ايگري چې خلک او وطن آنتې بو مهم او ضروري شې. مي خاترې گه ایگري او وحدت دې اورټا وطن پورې پیک او ترقي کې نه بېگا. که چودې ايکه وطنه ملي ايگري نه تې، تي کوچه ډېني او هنچالي لمالیم شاپروا تگا او خلکي عذاب او بدبختي کوچه عمر وټیاگن. اما بېی بابوي وطن افغانستان گه وستودې سال خلکي ډېني او دواني انگر کوچه جوتینچ. وري هر کوته وطن دې، بو شیم او آرامي آنتې ضرورت دارگا. کاو گه یه وطنه ډېني او نا آرامي تې، پرایا اودای نپا گوریاگن او ډېني او بې اتفاقي دوام لیا.

ملي ايگري کمې به امنې سوغات نه دپيښکن. يو کبولا افغانستنې خلکنا وظيفی شې گه ايگري منجه اچدن او بېگانا خلکني اجازا نه ددن گه تانک نپا او گټنا خاترې، مه خلکه ډپني او انچالي کوچه ننگا کدن.

افغانستان اوسه وطن شې گه بو ساله دې يه بل لېوني قومېلا ايگري او شيم کوچه زندگي کېوی شې. کودن گه بېگانايه مه وطنس درېکستا نيتي کيښکن، مه قومېلا ايکه کېدې، تجاوزگره پوره تستينچ او تانک حريم اودای دفاع کيښکن.

مه بېگانايه پچوالي کاو ساله کوچه کوشش کېکن گه تانک مقصد استه اچک خاترې خلکنا ايگرستا نайдن خو وطنس چې قومېلايه تېنا شوم عملنې انخل جواب دېکن گه چې عمرکوچه يادې تې، اما غيرتي خلکه تانک ملي ايگريا هر کودن ننگا کيښکن.

خلک ايگري دې اورپتا کې نه بېن گه تانک وطنستا دواني او تجزيا اودای ننگا کدن او کوته دنه به ترقي، تمدن او پوراپېکس پندستا انه نه بېيکن او همېشا ډپني او انچالي کوچه زندگيا وېتگا. يو وظيفا پندلرېکالي، قومي شلداران، روشنفکران، لکېکالي او بالاخره دولت او افغانستنس چې خلکنا شې گه ملي ايگريس اهميتي او بې اتفاقيس نقصني بيان کدن، شتېدې او اړېدې تي عملي کدن، گه مه نتيجا کوچه اي مترقي، کامياب او شر اوباري وطن جهان کوچه دارمان.

پرانس موتي مقصدي:

اي وطن ايگري دې آباد بگا. وطنس پورا پېکي ايگري واسطايدې شره پولا. که چودې وطن کوچه ډپني او انچالي تې، چې خلک ډپني کوچه مصروف تن، تعليمي او دولتي ادارا بند تن، بالکول او جوانان درس او لّمه اودای بې وانپ تن، معلوم اغت شې گه وطن مخل لّمه دې ترقي کې نه بېگا او خلکي پچه درياگن.

که چودې اي جامعاس خلکي، وطن يی بایکالي او بکار احساس دارگاتن، کودن به بېگانايه اغته دې وطنستا نه نشلېيکن او پرايابه شوم هدف آنتې داند موران جواب دېن.

نجي شې گه دشمن اړ که نه بېگا گه امه وطن کوچه آست انني کې او خلکه منجه اوان دواني وايي. خوشحاليس جابه شې گه امه غيرتي افغانه تل دشمن آنتې سخت جواب دييکن او وطن تل تېنا شوم هدف اودای آزاد ننگا کيچان.

- ۱- یاده کپکالي ایگریس متني دککه پردن.
- یاده کپکالي متني وننتان اوړې کپېدې پردن.
- یاده کپکالي متني پردن او مفهومستا کددن.

۲- اکورې لغته معنا او جملایه یتېدا.

- ملي ایگری
- ډېني
- پوراپېک

۳- اکورې لغتنا مترادفي پېدا کدا.

- انچالي
- آرامي
- گتېنا

۴- اکورې اوکته پردا او جواب ددا:

- اي وطن آنتې ملي ایگری کو خاترې بکار شې؟
- اما وطن خول بو شیم او آرامي آنتې ضرورت دارا؟
- ملي ایگریس فایدي او دوانیس نقصان بیان کپکي کیس وظیفی شې؟
- ابما متنس کوتي ونته کاینو آلچ؟
- ملي ایگری بارایه فکر کدا او اهمیتستا بیان کدا.
- کوتي جملا گه متن کوچای ابمنې اړه نکالا تي، تانک کتابچایه کوچه لکدا.

۶- ياده کېکالي ملي ايگري فايدا بارايه کدچال بن.

- ياده کېکالي دو گروپ بن اي گروپ ملي ايگري نپا او وري گروپ اوان دواني نقصان بارايه مشوراکن، هر گروپي اي اي جن انتخاب او صنف پوره هر کوته گروپ نمايندگي دې اغت کې.
- ياده کېکالي متنس موتا مقصدي کددن.

۷- ياده کېکالي متنس اي ونټه انتخاب او اي وري آنتې املا کدن.

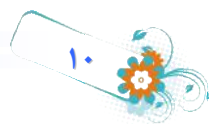
- ياده کېکالي ملي ايگري متنس موتا مفهومستا تانک کتابچايه کوچه لکدن.

گوشنگې لام:

ياده کېکالي پوگاله او وطن سطحايه قومنا ايگري بارايه تحقيق کن.

چې معلوماتي تانک کتابچايه کوچه لکدن او اکالي دواس تانک نظرستا صنف پوره کددن.

امانتداری انسانس بو گڼي او بکار صفتي شي، امانتدار بندای الله ﷻ او چي بندگان بي بايکڼ. کمي گه امانتدار آس، خلکه منجه بو گڼي اعتبار دارگا او که کومې جگ آنتې ضرورتي پيدا بي، خلک اودای منع نه کبيکڼ. امانتدار بندا کودن به مشکل پلا دورندور نه بگا، مي خاتري گه خلک شري اعتبار کاگن او مشکستا حل کبيکڼ.

- امانتداری خول بکار لام شي؟
- آيا کمي گه امانتدار نه تي، خلک شري اعتماد کاگن؟
- امانتداری بارايه آبي ببا او لړپکالپنا وظيفي کو شي؟

اسلام دين کوچه هر مسلمان آنتې امانتداری بو ضروري شي، کمي گه امانتدار نه تي، خلکه منجه خاين مشهور با او کمي به تي شره اعتماد نه کيا.

حضرت محمد ﷺ پيغمبر او مسلمانن پندلړپکالي ميدي پورا گه پيغمبري شره مبعوث بي، خلکه منجه امانتداريدي مشهور آبيک او مي خاتري خلکه منجه امين ناميدي ياده بايک.

حضرت جبرائيل (ع) گه فرشتايه کوچای الله ﷻ درگا آنتې وکا او الله ﷻ س وحیستا پيامبرني پولچدي، سه به امين لقب دبوا آبيک او مپسه ناميدي مشهور آس.

خلکه منجه امانت داري بو بی او مهم لّام شی. می خاترې باید چې آیی او تاتي تانک اولدنې امانتداری لړوبدن او تې امانتس، خیانت کېک اودای دور رشدن. لړېکالېنا هم وظیفی شی گه مه مسلا آنتې پړي کن او یاده کېکالېنې امانتداری او شتگریس درسي ددن. می خاترې گه امانت، خیانت کېکالېنی قیامت دوسه الله ﷻ گرای سخت عذاب کدوا شی. یاده کېکالی کودن گه هم صنفېنه اودای قلم، کتاب، کتابچا پنسل یا وري کو جک آنتې ضرورت پیدا کاگن او تې اودای امانت گوربیکن، درکار شی گه لّام گوربک دې پتای پچېل خاوندسا شره سپاردن او کووات گه ای جک کوته همصنفتا اودای گوربکن، امېمخول پاک او منظم پچېل ددن. که چودې صنفیستا کتاب یا کتابچی چمېر یا چیرا کدن، یو به امانتس خیانت کېکي شی، گه الله ﷻ میس به بندستا اودای اوکني کیا.

پرانس موتي مقصدي:

امانتدار بندا الله ﷻ س دوستي آس، امین بندا خلکه منجه نېک نام دارگا او هر کمې شری اعتبار کاگن، خو خاین گه الله تعالی حکم اودای خلاف لّام کیا، سه الله ﷻ پوره مجرم او خلکه منجه ناکار شهرت دارگا او کمې به تي شره اعتبار نه کاگن.

فعالیتبلا:

- ۱- یاده کېکالی متنی دککه پړدن.
- یاده کېکالی متنی اوړې کنېدې پړدن او وري چې اړېدن.
- ۲- اکورې لغته معنا او جمالیه کوچه یتېدا.
- امین
- عذاب
- خیانت

۳- اکورې او کتنې جواب ددا:

- امانتداري کو خاترې بکار شي؟
- امين خلک الله ﷻ پوره کو مقام دارياگن؟
- خاين، خلکه منجه کووات شهرت دارگا؟
- اېمه متنس کوتي ونډه خوشو آچ؟
- اېمه امانتداري بارايه کو فکر کېدا، امانتدار بندا خلکنا خول يبي اورا؟

۵- ياده کېکالي تانک جامعا کوچه اي امانتدار بنداي مثال ددن او تي بارايه اغت کدن.

- امېمخول ياده کېکالي تانک جامعا کوچه خيانتس ضرره بارايه به کدچال بن.

۶- ياده کېکالي امانتداري بارايه کاو خط اي وري آنتي املا کدن.

- ياده کېکالي (مسلمان) لغتي جملايه يتدن او کتابچايه کوچه لکدن.

- اکورې متني کتابچايه کوچه تکميل کدا:

لرېکالېنا هم وظيفي شي.....

.....

..... سخت عذاب کدوا شي.

بي بي بايو ي ياده کېکالي امانتداري بارايه اي موټا مقالا تانک کتابچايه کوچه لکن او وري دواس تانک همصنښنه پوره پردن.

انسانان هر دنه او هر جایه شیم او آرامی آنتی ضرورت داریاگن. شیم اوسه نعمت شی گه انسان کوچی هر لحظی دې امن او آرام احساس کیا. کودن گه بندا آرام او خوشحال تی، کبتا بیا گه جانستا مولېنی کوچه بکار پولېدن او تانک گوشینگ او جامعا پوراپیک بارایه بکار فکر کې او عملی لېنگن اوړې کې، می دې لړا گه انسان، گوشینگ او جامعا ترقی کوچه شیم او آرامی بو رول دارگا.

- نظم کو بارایه شی؟
- اېمه شیم بارایه کو نظر دارېدا؟
- شیم کوچه خلکنا زندگیا کووات تگا؟

پمای پی پولمای اېته جایه که له شیم تیای
غم لاوت نووا او وشمیک لمالیم تیای
جیت لېونی پیری ای به وری بو مینایدې
جم عمر وتیای بی ډینی سلامیم تیای
چېکه اهتویدې بیی اړ پلا مه دنیا کوچه
پاک لمه مچوي بویوي یو مچ تالیم تیای

بو تر وټگا که دوان تانک پگلې ټي
 چو سې وټني که تانک گره مسکولیم ټياى
 مم خو تل مدام آنتې ابله تلن اوا نه آم
 کانتې نه اورېمکن ازنايدې ميمانيم ټياى
 اې خاوند مولا کم که هر کو کېکالا توآى
 ته حالې اچيياى گه خوشحال يو کلمانيم ټياى

(محمدزمان کلمانى)

پرانس موټي مقصدي:

امه وطنې چې خلک اېرېن گه شيم او آرامي ټي، اي ورې پلا مينا او محبتې دې سلوک کياتن. دوان
 دور او چې خلک جيت لهوني پيري عمر وټېگاتن او اکتو تانک وطن خاترې لام کياتن.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متې دککه پردن.
- ياده کېکالي متې اوبارا کنېدې پردن.
- ياده کېکالي متې معنا پلا پردن.

۲- اکورې لفته معنا او جملايه يټېدا:

- شيم
- وټني
- ډېني

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- شيم خول خلکنا يی اورگا؟
- امه وطنې شعر کدکالي خول آرامي بارايه بو شعر کدياگن؟
- اما خلکن چې دې پورې کو اېرياگن؟
- شعر کو بارايه کدوي شې؟
- نظمس کوتي ونټه اېما کايڼو آج؟

۴- ياده کېکالي شعرس مفهومي کددن.

- ياده کېکالي تانک کوچه مشورا کن او اوړې نظم پيري کوتي وري نظم کدن.
- ياده کېکالي تانک منجه کدچال بن گه کوتي پشه يي شعر کدکالي پېښکن، نامه گوردن.

۵- ياده کېکالي شعرې تانک کتابچايه کوچه لکدن.

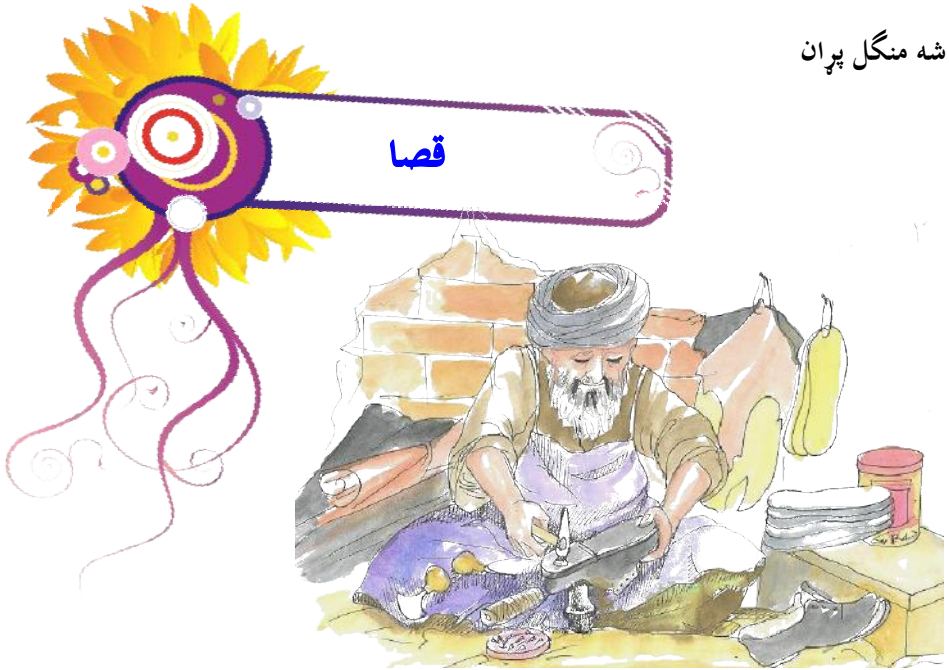
- ياده کېکالي نظمس اي ونټه تانک انتخيې دې اي وري آنتې املا کدن، يان اي ورېس املستاسم کدن.
- ياده کېکالي کاو لغت که اول حرفي (ش) تې تانک کتابچايه کوچه لکن.

گوشنگې لام:

بيی بایوي ياده کېکالي نظمې نثر شره پرتېدن او اکالي دواس تانک صنف کوچه پردن.

دنيا كوچه مشكلس حلستا پنده ضرور لښ بگا كه انسان تلاش او كوشش كې تانك هدف آنتې پولا او كامياب بگا. انسان حركت كوچه ضرور الله پاك بركت وايگا، چې بركت بندا حركت كوچه شې، كمې گه ألما او تنبل آس، سه تل زندگي كوچه مشكلته پلا دورندور با خوكوششي بندا كودن به سختي نه لشگا او كه چودې كوتي مشكل به پيدا بې تانك كوششي دې جانستا اودای چوتلېږي.

– آيا بورېن آدمي حلال روزي گتيك خاترې بو زحمت وټپياييك؟

– خلك خول سكا منجه اچك خاترې تلاش كيانيچ؟

– آيا سكا منجه ايك پلا خلكنا لمة لوهان بيك؟

پوره زمانايه اي كوشرا سو كالا آدمي زندگي كيائيك. سه كوشرا سواييك او كومي جك آنتې گه تانكې ضرورت داراييك ملتي بدل كيائيك.

اوو پچلېكالا آنتې كوشرا دپياييك او اودای بدل كوچه اوو گورپياييك. پې لکنكالا آنتې بوټ دپياييك، اودای پې گورپياييك، خو ميس يولمه بې تكليف نه آييك.

اي دواس اوو پچلېكالا اودې گيك گه اوو گورې، اوو پچلېكالا ي آنتې مېكن: مېنا بوټ دركرم نه شن، مېنا كمپرېم موروي شې وېته اي كمپرې اچدېم اوبدلي اوو گوره.

کوشرا سوکالا کمپري جو پیکالا اودې گیک او اودای کمپري اېرچان، کمپري جو پیکالای تي آنتې مېکن، اه کوشرا آنتې احتیاج نه آیم، خو کمکوی پې درکرم شي. که مېنتې کمکوی پې اچي، اه به تېنتې کمپري دېکمې. کوشرا جو پیکالا پې لکنکالا اودې گیک، خوسه به کوشرا آنتې ضرورت نه دارايیک او کومې جک آنتې که ضرورت دارايیک، سه چاقو آيیک.

پې لکنکالای کدکن: مېنا چاقوم مورواشي، مېنتې اي چاقو اچه که تېنتې پې دمې، بوټ جو پیکالا چاقو جو پیکالا اودې گیک، خوسه به کوشرا نه اېرايیک.

بورېن آدمي که بو وټيیک او يو مشکلي هر دواس بو بمن شاپرو آيیک. جانې پلا فکر او جانې اودای اوکت کېکن.

آيا ايکه جک استه اچک خاتري بايد جانې شره ياو بو سختي وټيم؟

يو آدمي لامېکه گیک، خلک لرو کېچين او مشکلي کدکن، چې خلک تي پلا اي آست بېنچ، مي خاتري که ته به مه مشکل پلا دورندور آيېنچ، تي تانک منجه مېکن، فکر کمان بتا بېگا که اي جلس پنده لامن.

چې خلکه کوچای اي آدمي کن کنکن: مم جلس پنده لېچم. سه اېلو شي که بايد اوته جگنې که ضرورت دارېمان، تي خاتري شونېک زر، شلېک زريا کوتي شي که بو مل دارکالا تي، بو گالا خاتري اوده رشمېان او شي پلا بدل کمان.

اېکې مېکن: صحيح شي، کووات که اوو پوينک اني، کاسا مورگا، چاقوی زنگ اني او کوشرا به کهني بياگن، خو شونېک زر او شلېک زر تل خاتري درگا.

وري آدمي مېکن: شونېک او شلېک زري بايد چنتي او گرگيک جو پېمان او تيس نامه پېسا (سکا) جېمان. چې خوشحال بېنچ او يو لام کېکن او تي دې پتای هر جکس گورېکي او لکنکي بو لوهان بېک. سالېلا سالېلا وټيېنچ، خلک چې لمه کوچه پېسايه اودای لام گورېگايېنچ، خو گر به مشکل دروا آيیک کووات که بو پېسا خلکه چنتايه کوچه گراني کيايېنچ، اي جايای وري جاپېکه نېکي لوهان نه آيیک يان گر لرو بېنچ او تصميم درېکن که کاغذي پېسايه اودای لام گورېن پې که تيس نامه بانکوت جېن بېک، يو مي خاتري که خلک کېتا بان که بو پېسايه لوهانېدې ملتکه ني بادن.

پرانس موټي مقصدي:

هر انسان تلاش کيا که تانک جانې او اولاده خاتري حق او حلال روزي استه اچي. مه لمې خاتري خواري او زحمت درکار شي. هر کمې بايد کوشش کې که مه روزي موټي او آسان پندې دې استه

اچدن گه يو لّام خلکه پلا مشورا ابتکار او فکرې دې شره پوله بېگا. هر کي آنتې ضرور شې گه خواري او زحمتس موټي پندستا دوندن او تانک جانېس او گوشنگې خلکنا زندگي ويتيک خاتري صحيح پندېس تلاشي کن.

- ۱- ياده کېکالي متې دکه پردن.
- ياده کېکالي متې زور کېدی ونټان پردن.
- ياده کېکالي متې پردن او کدن گه اودای کو مفهوم گورېکن؟

- ۲- اکورې لغته معنا او جملايه کوچه يتېدا.
- اوو پچلېکالا
- کمېري
- بورېن

- ۳- اکورې اوکتنې جواب ددا:
- بوټ سوکالا خول مجبور بیک گه سکا جوېي؟
- کووات چې خلک بورېن آدميس نظري منجان؟
- اېمني متنس کوتي ونټه بو بکار لړگا؟
- کو فکر کيدا، چې خلک، کوشرا سوکال اېيرې زحمت وتياگن؟
- متن بارايه فکر کدا او بو مهم جملي تانک کتابچايه کوچه لکدا.
- کوشرا سوکالا آدميس لمستا جرياني کددا.

- ياده کېکالي دوگروپ بن، اي گروپ کوشش او تلاش او وري بیکاري او تنبلي بارايه اغت کدن.
- ياده کېکالي متنس مفهومتا سادي جبېدې کددن.

۴- ياده کېکالي تانک خوشې دې متنس اي ونته اي وري آنتې املا کدن او گر اصلاح کچال بن.

اکورې خالي جايه مناسب کلمايه دې پوردا:

- کروات گه بو پيسا خلکه.
- اي جايای وري جاييکه.
- او تصميم درېکن.
- تيس نامه بانکوت جېن بیک.
- خلک کېتابان.
- ملتکه نې بادن.

گوشنگې لام:

ياده کېکالېنا که کوشش او لمې بارايه کوتي قصا يادي تي، لکدن او وري دواس صنف کوچه پردن.

الله پاکس نعمتبنستا کوچای اي گن نعمت سسته تاني شي. کمې گه ناساز او صحتي جوړ نه شي، ته خلک کوته لمې به بکار که شره پولې نه بپيکن کوتي لمې پلا به مينا نه داريان او خلکه پلا به سلوکي بکار نه تگا، مي خاترې گه ناجوړ بنداس هېچکو به کايي نه آلگا او تانک گوشينگ او جامعا آنتې کوتي نپا پولې نه بېگا، خو سستا او صحتمند بندا کوشش کيا گه علم ياده کې تانک الله ﷻ، جانستا او جامعستا پېندن او خلکني نپا دارکالي او بکار لمېلا شره پولې.

- واکسين کو خاترې بالکولنې انن بياگن؟

- واکسين آنتې کو قسم تداوي کدن بگا؟

- گران (باردار) مادايي واکسين خول بو ضروري شي؟

چې دنيا کوچه دو رقم تداوي موجود شي گه معالجوي او وقايوي تداوي نامېدې ياده بگا. معالجوي تداوي اوسه شي گه انسان ناجوړ بېک، دوا واسطايدي علاجې شره پولا، خو وقايوي تداوي انوخل شي گه انسنس ناجوړ بکستا دې پورا واکسين واسطايدي عملي بگا.

واکسين اوسه مواد شي گه انسنې ناجوړ بېک دې پورا تداوي کيېي گه مه تداوي آنتې وقايا کديانگن. ايت جا کاو رقم واکسين کشف بوي شن او انسانان لا قادر نه بيتينچ گه چېکه ناجوړنې واکسين جوپين. ايت جا بالکولنا گوزنستا ضد (پوليو)، سينه بغل، جاگرا (شري)، شامېک زېرې، حساسيت، گنگنا (پولي) سسوا درد (سل)، تيتانوس، دېوانا شورپنگ مکروبس ضدي او وري ناجوړنې واکسيني جوپوي شن گه مه ناسازبنا پورستا درېک خاترې چې دنيايه مهم رول ادا کيا. مه واکسين گه رقم

رقم، طریقاً، مقدار او دنه کوچه یتېن بیاگن، خو خپه تاني دې باید کدن بې گه ایت جا امه وطنه واکسینس لام کېکالیا بېلا بېل مشکله پلا دورندور بتیینچ.

امه وطنې خلک ایت جا واکسینس اهمیتستا اودای خبر نه آین، مي خاترې تیس یتېکستا اودای جانہ رشیکن، گه نتیجایه وطن کوچه مه ناسازېنا بو بکستا او وشیکستا باعني بگا. مي دې اورتا گه صحتس وزارتې او بین المللي کومکنا پولېکالیا بو کوشش کاگن گه خلکنې واکسیننا پولېکستا کمپایني، وطنس بو دورار جايه کوچه عملي کدن او واکسینس پیچکاری کېکستا مسوولیتي گوشینگ په گوشینگ وطنس چېکه جايه کوچه گوربدن، خو ایلاي جايه کوچه گه ایت به واکسین نپا شره نه مولیاگن، تانک گوشینگ پوره به حاضر نه بیاگن گه بالکولېنستا واکسین کدن.

خوشحاليس اغني یو شې، اوتہ خلک گه کوتي دنه به واکسین انني آنتې حاضر نه بايینچ، تبلیغاتي تیم فعالیتہ برکتېدې، تانک اړېدې حاضر بیاگن گه بالکولې واکسین انن.

اوتہ لجام (زیپ) گه سوارې (حاملا) تن، تنې واکسینس انکي بو حتمي اغت شې. مي خاترې گه مه واکسین آبي او بالکولې بو مرضه اودای رشي. کوتہ دنه گه ماشوم آبي (بطن) کوچه تې، بو امکان موجود تگا گه ماشومس گن بیک او وړیک نورمال حالت نه دارگاتي گه یو مسلا آیس حیاتستا به خطر کوچه وایي، مي خاترې مادا بارداری دوران کوچه او ولادت دې پتای هم تانک جانستا او هم ماشومستا واکسیني یادای مه کندن گه بو زیات نقصان دارگا.

پرانس موتي مقصدي:

واکسین بو ناسازېنا پوره درېبي، اوتہ بالکول گه واکسین بوي نه تن، بو خطرناک مرضه کوچه لتار بیاگن، هر آبي او تاتي مسوولیت داریاگن که تانک بالکوله واکسین کدن او بو خطرناک او مارکالي ناسازې اودای چوتلېدن.

فعالیتبلا:

- ۱- یاده کېکالي متني دککه پردن.
- یاده کېکالي متني اوبارا کنېدې پردن.
- یاده کېکالي متني پردن او واکسینس فایدستا کددن.

۲- اکورې لغته معنا او جملایه یتېدن.

- تداوي

- وقایا

- بالکول

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- انسان زندگي کوچه واکسين کاو اهميت دارگا؟

- کوتي بالکول گه واکسين بوي نه تن کو بگا؟

- واکسين کوته گالايه بو ضرور شي؟

- بالکوله واکسين انک کوچه آبي او تاتي کاو مسووليت دارياگن؟

- اېمني متن کوچه کوتي وانټ بو بکار لږگا؟

- اېمه کو فکر کېدا که بالکول واکسين انن نه بن، کاو خطرناک ناسازې پلا دورندور بياگن؟

۴- ياده کېکالي کدن گه مېنا واکسيني پورا بوي شن يا نه؟

- هر ياده کېکالا تانک گوشينگ بارايه کدچال بي گه بالکوله واکسيني کاو پري کاگن؟

- اي ياده کېکالا واکسينس فايدي او وري نه انکستا نقصني کددن.

۵- ياده کېکالي متنس اي ونټستا اي وري آنتي املا کددن.

- ياده کېکالي تانک خوشي دې اي لغتي جملايه یتېدن.

- ياده کېکالي پنج انوخل کلما لکن گه اول حرفي (ل) تي.

گوشنگي لام:

بيي بايوي ياده کېکالي!

که اېمه پلا وکا واکسين نه انکې دې کوتي واقعا منجه اواتي، تانک کتابچايه کوچه لکدا او وري

دواس صنف پوره پرډا.

هر سپورت انسان صحت آنتې نپا پوليا، يو گه وجود آنتې بو بکار شې، جوانه منجه اي خوشحالي او سرگرمي به ياده بگا. اوته جوانان گه شاره کوچه زندگي کاگن او سپورټس امکانتې داریاگن، ته بکار سپورټستا شره پولیبیکن خو لامای جوانان گه تېنا دوسې لّمه سپورت شې، خو گر به لّمې دې پتای تانک وټي کنیک خاترې کرکت، فوټبال، والیبال یا وار چټیکس ورزشي کاگن.

– ورزش صحت آنتې کو فایدا دارگا؟

– وار چټیکس ورزشي نونگا پیدا بوا شې یا دنه تې شې؟

– اېمه هر دواس کوتي ورزش کیدا؟

اما وطن افغانستان بېلا بېل نامه دې زور لږېکس، دشمن پلا مقابلاس، اړوده توب او پهلوانیس محل او جایه آیک. مي خاترې کو جنگ دورایه او کو شیم او آرامي گالایه زور لږېکس تمريني خلکه منجه موجود آیک.

مه وونای آخر ورزشس شکلي جاني آنتې گورېچان او نن غونډاړې (کلولا) چټیک جهاني ورزش نامېدې ثبت بوا شې.

امه وطنه یو ورزش کاو هزار سالا سابقا دارگا او اوته خلک که داره کوچه زندگي کاگن بو رواج دارگا. اما خلکن واپ چتپک دشمن پلا مقابلا خاترې کياينچ.

دشمنس لشکرستا ويتیک دنه جنگ کېکالي افغانان دراس دو تلني موقعيت دريگايينچ او دشمن شره دويه گرای واپ چتپکايينچ، دشمن مونگاييک او پشکن پېک آنتې مجبور بگاييک. مه تاکتيک اودای روسنه مقابله به لّام گوربن بگاييک.

نن دواس واپ چتپک سر تا سر وطن کوچه جواننه منجه رواج دارگا. جشن، مېلا او گوراوله کوچه عموما جوانان تانک زوره او غرورستا خلکنې لړبيکښ. کشتي او اخسي پلا افغانستان خلکه منجه واپ چتپک به اي معمول اخليک شي.

يو اخليک که کم کوی سانگ او واپې آنتې ضرورت دارگا، آساني دې شره پوله بېگا او کوته وري ورزشي وسیلا گورېک آنتې ضرورت نه دارگا.

مي خاترې هر جایه عملی بتا بيا. يومه علت شي که خلکه منجه بو پورا زماناتي وونا شي او تا نن جا دوام دارگا.

يو ورزش که جواننه منجه مسابقا شکلې دې اجرا بگا، سنگه وست متر اندازايه اي خط کنيانگن. لشکالي ميدنس دو تلني نيوي او واپ چتپکالا ترتيبې دې، راست پایستا خطې شره جبيي او واپې استې زورېدې ميدان کوچه حتيبيي ميدنس گني چې حرکت کنترول کېي، اجازا نه ديا که واپ چتپکس قواعدنستا کمې مراعات نه کدن، کوته جایه که واپ ششیک، ته جايي نشاني کېيکن، دومنگل له منگل او چارمنگل واپ چتپکالا مېسه ترتيبې دې واپ چتپگان، آخر لشن بگا که کوته واپ چتپکالای واپ دوراپ چتپوي شي. سېمه جوان اخلکس نېکاليي اعلان بگا. بو جايلايه کوچه شلداپان به که صحتي بکار شي، واپ چتپک اخلا کوچه وانپ گورياگن.

واپ چتپک ايت به وطنس بو جایه کوچه وونا دارگا او اي بکار او بې مصرف ورزش نامېدې خلک استقبال کېيکن.

پرانس موټي مقصدي:

ورزش صحت آنتې بو فايدا دارگا، هر انسان بايد هر دواس منظم ورزش کېي، ورزش مختلف رقمې شن که اي کوچيا واپ چتپک شي، يو ورزش بو پورا دنای جواننه منجه وونا شي که ايت به خلک مه وونای شره پولبيکښ. يو ورزش کم مصرف دارگا او بو دوراپ او لامای جوانان ملتني مينا داريانگن.

فعالیتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متې دکهه پرېدن.
- ياده کېکالي متې اوبارا کېدې پرېدن.
- ۲- اکورې لغته معنا او جملایه کوچه یتېدا.
- شیم
- گالا
- پشکن
- ۳- اکورې اوکتني جواب ددا:
- اېمه واپ چېک نپا شره مولېکو؟ مه نپا بارایه اغت کدا.
- اېما واپ چېکس ورزشي بیو اورا او که کوتي وري ورزش؟
- واپ چېکس ورزشي کوته کوته جایه کوچه بو وونا شي؟
- واپ چېکس اقتصادي نپي کو شي؟
- یو اخلیک خول لامای جواننه کوچه بو شي؟
- پورا خلک جنگي کوچه واپ چېک اودای کووات لام گورباینچ؟
- ۴- ياده کېکالي تانک منجه بحث کن گه کوته اخلیک پلا بو مینا داریاگن؟
- اخلیک او ورزش بارایه تانک نظرستو تارا کدا.
- ياده کېکالي واپ چېک اخلکس صحي او اقتصادي گتني بیان کدن.
- ۵- ياده کېکالي متنس اي ونهستا تانک خوشي دې انتخاب او اي وري آنتې املا کدن.
- کوته ورزشه گه اېمه پېندا، تانک کتابچایه کوچه لکدا، امي به لکدا گه اېمه کوته ورزش پلا بو مینا دارېدا؟
- کاو متضاد کلما متن کوچای تانک کتابچایه کوچه لکدا.

گوشنگي لام:

ياده کېکالي گه کوته ورزش پلا مینا داریاگن، تیس نپستا تانک کتابچایه کوچه لکدن او اکالي دواس صنف کوچه پرېدن.

هر کوتي وطن چې تکالې شره حق دارگا که تي آزاد او آباد رشدن او هر ملې دې گه بياتې اودای دفاع کن. هر کمې بايد تانک وطن پلا مينا دارگاتن، اړېدې خدمتي کن او تي رشنې خاترې هر دنه او هر جايه دشمن پوره تستن او نه اوږدن گه کمې امه پوې شره تجاوز کې.

– اېما وطن خول بو بيو اورگا؟

– وطن خول امه شره حق دارگا؟

– اي وطنس خلکي کو کن گه وطني آباد بې؟

وطن اما چکنا آيان اس. يو آبي امه چې شره حق دارگا که تي آزاد ننگا کمان او بېگانېنې اجازا نه دمان گه تي حريم شره تجاوز کن. امه وطن دمن کوچه پيدا او گې بېمان او نعمتېنستا اودای فايدا گورېمان. هاوستا تنفس کېمان، او کچي ياده کېني کېمان او ورېمان. مي خاترې يو وطن امه شره بو گې حق دارگا که تيس استقلال، آبادي، پورا پېک او بگيک (شگوفايي) خاترې اړې او جاني دې تلاش او کوشش کمان.

اما وطن افغانستان دنيا کوچه سدوري او ډولي وطن شي، بکار ورگ او هوا، سدوري طبيعي منظرا او هر قسم مادي نعمتېلايه دارک خاترې جهان کوچه مشهور شي. مه وطنس رشنې او استقلال خاترې امه تاتکولې لگا تاريخ کوچه بو قرباني دېچين او تانک اشې قرباني بدله تانک وطني رشپچان.

هر کمې گه افغانستان کوچه زندگي کيا افغان آس او هر افغان وظيفا دارگا گه وطنستا هر مصيبت اوډای امنه ننگا کدن.

وطن ببي بايک دې اوړتا کېتا نه بېمان گه پورا بېمان، وطنس ببي بايني زيپ، ورگ، بالکول، بورېن او جوان آنتې بو ضرور شې. وطن پلا مينا، آزادي او تعالي پلا مينا شې او وطن پلا دشمني خواري، حقارت او ابدې بدنامي شې.

بو گنې خلک، شاعران او لککالي امه وطنه زندگي کېويا شې او وطن مينا کوچه بو بو اغتېلا او بکار بکار شعرېلا کدويا شن او تانک وس او قدرت پلا وطن او خلکنې خدمت کېوي شې. که چودې امه اېرگاتمان گه پورېهوني خلکه پيري زندگي کمان، درکار شې گه تېسې پيري يه پنده جان او مالېس قرباني اوډای جانستن پچه نه کمان او وطن محبت کوچه شعر کدومان او آزاد رشکستا پندې کوچه شرستن قربان کمان. يو بو چنتا لام شې گه امه بايد تانک وطن پنده شره پولېمان.

جوانان (کتالېک او بالکول) بايد ويلو دواس کوشش کن گه علم او مولېني ياده کن او مولېني ولدا برکتې دې وطنې اندرای دور کدن او پورا پېک او ترقيس اوړې درجا آنتې پولېدن.

پرانس موټي مقصدي:

وطن تکالېني آيس مفهومي دارگا او بو ضرور شې گه تانک وطنې ببي بايدن، وطنس استقلال او عزتي تانک مال او جاني ملېدې ننگا کدن. هر دنه دشمن تجاوز آنتې داند مونېکالا جواب ددن او وطن آبادي او سدوري بېک کوچه بو تلاش او کوشش کن.

فعاليتېلا:

۱ - منټې اول دککه او گر مناسب اوبارا کنېدې پرډا.

- منټې پرډا او تيس مفهومستا شره اغت کدا.

۲- امه لغتنا معنی کتاب فهرست کوچه لادا او جملايه يتبدا.

- حریم

- دمن

- بلیک

۳- اکورې او کتنې جواب ددا:

- که ایکه وطنس خلکي بې تعلیم تن، وطن کو پلا دورندور بگا؟

- کددا گه امه باید کو کمان گه وطن پورا بې؟

۴- درسي بارايه اي ورې اودای او کت کدا گه ياده کېکس بکار او موټی پنده لېبادا.

- ياده کېکالي وطن بېي باينيس اهميتی بيان کدن.

- دو ياده کېکالي اي ورې اودای او کت کن گه خول وطنې بېي بايکن؟

- اي آزاد او آباد وطنس خلکي کووات زندگي دارياگن؟

۵- متنس اي ونهستا املا لکدا او اي ورېس املستا اصلاح کدا.

اکورې خالي جايه مناسب جملايه دې پوردا:

وطن بېي بايک دې اورټا..... بو ضرور شې

..... او ابدي بدنامي شې.

گوشنگي لام:

ياده کېکالي وطن بارايه فکر کن او تيس آبادي او يان جوپېکستا بارايه اي موټا مقالا لکن او اکالي

دواس صنف کوچه پردن.

زيپ او وريک دويکه الله پاکس پيدېي او زندگي کوچه اي برابر حقوق دېويا آين او کېتا بسن گه دويکه اي قسم اجتماعي حقوقه اودای وانې گورن. خو ايلای پگال آين گه تانک کېتا او کېتالکه رضا دې اوړتا تېنا گوراولستا کېيکن او تې اودای اوکت نه کاگن، گه نتيجا کوچه مغل پگالېلينا زندگيا بو تیک او خپا وېتگا.

- وسنيس مفهومي کو شي؟

- زورېدې وسنيس اکالي دني کووات تگا؟

اما خلکن هزار قسم بدبختي او مشکته پلا آست او گرېوان آين گه مه بدبختي کوچای اي زورېدې وسني شي، مه لمې دې به بو پگال مشکل پلا دورندور آين او اجتماع آنتې نقصنس باعشي بگا. يو وسني آبي، تاتي او گوشنگې وري گنه گرای بالکوله او کېتالکه شره، بېلا بېل علتته دې زورېدې تحميل بگا گه بو مچ او خطرناک اکالا دارگا. مه وسني کوچه کېتا او کېتالکس اي ورې آنتې رضی نه تگا او کومې گه گوشنگې دشتا کېدیاگن سېمه بگا. مه گوراول بو پيسايه دې شره پولياگن او عمرس تفاوتې او دويکه منجه رضا او نا رضا بیک نظر لېنه درېن نه بگا. اي نونگي کېتالي، اېکه بورېن آدمي پلارضایت دې اوړتا نکاح کېيکن. ايلای دنه کوچه بالکول دنه يا پيدا بیک دنه او يا ايلای وخته کوچه حتی اوبجیک دې پوراک تالکې، کېتا نامه کېيکن اوکوته دنه گه گنې بېنچ. که اي ورېس خوش او ميناپلا برابر تن يا نه تن، مجبور آين گه گوراول کن.

کودن کودن گه کوتي کتالیک مه وسني آنتې تن نه جان، تېنا لکستا شره تمام بگا. کوتي دواني او ډيني گه نن پگله منجه شې او کوتي کتالیک يا وسوي زيپ گه جان مارني او جان جوتلېک آنتې تن دياگن، چېکه زورېدې وسنيس علتې شې.

ايلاي دنه کتالکه آشي بدله دېيکن گه مه زيپ تانک زندگي کوچه بايشت او آرام زندگي انچې دې نه لشيکن او هر دواس شېرو او جامي گراي تاپا او پېغور اړېن. منخل وسني بويره مادايه شره عملي باگن، حتی ايلاي دنه ته مچلېن بياگن او توپک زورېدې جانې آنتې نکاح کيکن. منخل زندگي انگر کوچه جوتیک دې اوړتا، وري کومې به زيپني نه دېي.

پرانس موتي مقصدي:

زورېدې وسني کتالا او کتالکس زندگيستا نشلېي او دويکه تا گه زندې آن خپا او ناآرام زندگي وټياگن. يو چې زندگيس اغتي شې، مي کوچه بايد بو پام او پري دې لېگن اوړې بې، کوتي وسني گه زورېدې شره پولا، سه سستا او بکار پگال منجه اچه نه بېگا، تې منجه تل ډيني او دواني اېگا، کودن کودن بو ناکار دشمني شره ختم بگا او دو پگال يا دو قوم دشمني چنېن. درکار شې گه وسني دو جنه رضا او دو پگاله سلا او مشورايدې شره پولې او اکالا کوچه اي بکار او سستا پگال جويې.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متې دککه پردن.
- ياده کېکالي متې ونټان اوبارا کېدې پردن.
- ياده کېکالي متې پردن او مفهومستا کددن.

۲- اکورې لغته معنا او جملايه کوچه یتېدا.

- زورېدې وسني
- کتالي
- بورېن

۳- اکورې لغتنا متضاد کلمې لکدا.

- مشکل

- زور

- پور

- گڼ

۴- اکورې اوکتې جواب ددا:

- زورېدې وسنيس نقصني کو شې؟

- زورېدې وسني کووات خطرناک اکالا دارگا؟

- متن کوچای کوتي کلما گه اېمني اړنېکالي تن، تانک کتابچايه کوچه لکدا.

۵- ياده کېکالي تانک منجه مشورا کن ا وزورېدې وسنيس ختمي کددن.

- ياده کېکالي دو گروهه شره ونن بن، اي گروه زورېدې وسنيس مشکلي او وري گروه چې

رضايدي وسنيس خوشحال زندگي بابته اغت کدن.

- ياده کېکالي زورېدې وسني بارايه تانک لشوا حالي کددن.

۶- ياده کېکالي متنس ايلای جايستا اي وري آنتې املا کدن.

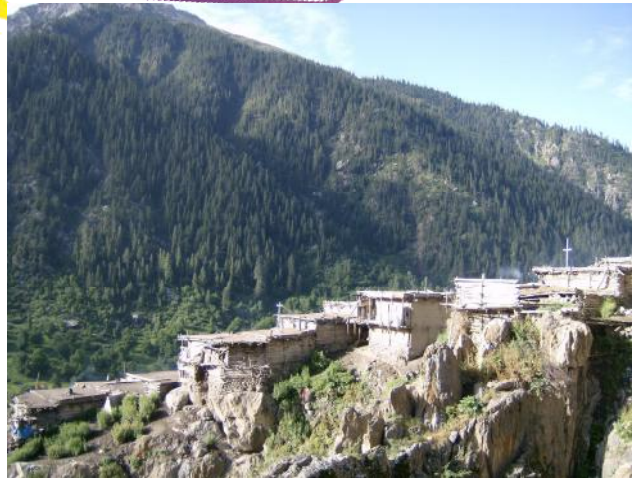
- درسېس اصلي مقصدستا موټا کېتا، تانک کتابچايه کوچه لکدن.

- متن کوچای پنج انوخل کلما پيدا کن او کتابچايه کوچه لکن گه اول حرفي (ن) تې.

گوشنگې لام:

بيی بایوي ياده کېکالي جبري گوراول بارايه موټا مقالا لکن او اکالي دواس صنف کوچه پردن.

هر وطن طبيعي منابع دارگا گه جنگل هم تې کوچای اي منبع شي. جنگل ايکه وطن عايد کوچه بو رول دارگا او وطن سدوري بک کوچه به مهم رول ادا کيا. وطنس اوسه تکالي گه تانک پوي او وطني شری گران شي او تي بو بی بایيکن، سه وطنس چې منابع، خاص جنگلې بو پري کيا او خلکه نه اوړي گه تي اودای غلط استفادا کن.

- اما وطن کوته کړکنا جنگلي دارگا؟
- جنگل ايکه وطن آنتې کاو مل دارگا؟
- هوا بدلېني کوچه جنگلنا ارزشي کاو شي؟

هر وطن آنتې تيس جنگلي بو ارزش دارياگن. مي خاتري گه جنگله دې اوړتا وطنس عمومي الېني بکي ممکن نه شي، اوته وطنېلا گه جنگل نه دارياگن، ته کوشش کاگن گه داره، دشته او درايه کوچه بو موتيالکه آنچکې دې، وطنستا کوچه جنگل جوپين.

يو خوشحاليس جايه شي گه اما بی بايوي وطن افغانستان بو جنگل دارگا. مه جنگله افغانستانس جنوب، شرق او شمال کوچه بو سنگېلا دريچين او وطن آنتې بو فايدا پولیيکن. جنوب او شرقس جنگلي جلعوزا، لما او پار موته اودای منچکه ايوي شن او شمالس جنگلي بو ارک پستايينا موتپنستايدي جوپوي شن. مه جنگلنا اهميتي، هوا تغيير، مالداري، مېوا توليد او لوړيک او چار تراش

تولید کوچه بو زیات شې او وطنس دارایستا گنې ونټه جوړېږي. کودن گه مه جنگلته اودای سم لَام گورېن به، افغانستان اقتصادي مشکلس بو ونټستا حل کېږي. کاو سال گه افغانستان کوچه ډېني او بې امنیتي آيیک، مه جنگلنا بو ونټه نن او لوړکي دوربکه گرېن بتيېنچ او یه پندې دې امه خلکني بو تاوان پولتيک.

پستا او جلفوزا جنگلني بو تاوان پولیک او وطنس شرقي ونټستا کوچه مالداري به بو نقصان لشکن. افغانستان گه اي دار ووطن او جنگلنا ورېک يا رشد خاترې اي مساعد وطن شې که اما خلکن مه مهم او اساسي مسلا آنتې پري کن، جنگل گر جوړېن بن، بو بکار تاثیر تک جاپېس کنه سنا، ورگې او هوا شره دارگا.

پرانس موټي مقصدي:

جنگل ايکه وطنس ملي دارايا شې، جنگلنا انکي وطن دارايي آنتې خيانت شې. يو گه جنگله اودای اقتصاد نظرې دې بو گنې فايدا استه اېگا، وطن سدوري او اليني بک کوچه به بو گنې رول دارگا. امه وطنه بېلا بېل جايه کوچه بو جنگل موجود شن، چې افغاننا وظيفي شې گه رشکستا کوچه بې پروايي اودای لَام نه گورن او جنگله ننگا کېک کوچه مسووليتس احساسې کن تا اما وطن وري به اليني او بو گنې جنگلنا خاوندي بې.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متې چېپ دوربدي پردن.
- ياده کېکالي متې ونټان اوبارا کېدې پردن.
- ياده کېکالي متې پردن او موټا مفهومستا کدډن.

۲- اکورې اوکتني جواب ددا:

- جنگل وطن اقتصاد کوچه کو رول دارياگن؟
- امه وطنه کوته مېوانا جنگلي موجود شن؟
- افغانستانس کوته حصايه کوچه جنگل موجود شن؟

- جنگل کنه سنا یا محیط زیست آنتې کاو فایدا دریاگان؟

۳- اېمه نظري دې متنس کوتي ونټه بو بکار آيیک؟

- اېمه کو فکر کیدا، امه وطنه نام گورېوي جنگله دې اورټا وري جایه به جنگل شن؟
- اوته کلما گه اېمنې بو اړ نېکالي تن تانک کتابچایه کوچه لکدا.

۴- یاده کېکالي کدچال بن او که ضرورت ټي معلم صاحب ملتي کمک کې:

- یاده کېکالي مشورا کن او کدن گه افغانستنس کوته ونټه بلې جنگل موجود شن؟
- یاده کېکالي امه وطنې سسوي مېواینا نامه کددن.
- یاده کېکالي اقتصاد کوچه سسوي مېواینا فایدا بارایه کدچال بن.
- یاده کېکالي جنگلنا لوړکه فایدا بارایه اغت کدن.

۵- یاده کېکالي گه کوته جنگلنا نامه پېنیکن تانک کتابچایه کوچه لکدن.

- تانک اړېدې متنس اي ونټستا انتخاب او اي وري آنتې املا کدن.

اکورې متني پورا کدا:

مه جنگله افغانستنس جنوب.....

.....

.....

.....

.....

.....

او مه پندېدې امه خلکني بو تاوان پولتيک.

گوشنگې لام:

بيی بایوي یاده کېکالي جنگله اهمیت بارایه تحقیق کن او اکالي دواس وري صنفېنه پوره تانک معلومتستا کددن.

اما وطن وري بو مشكلته گنات كوچه صحي مشكل پلا به دورندور شي. ايلاي منطقاس خلکي بو دوراپ يا داره شره چنوي آن گه ايت جا له جايه نه کوتي کلينیک جوپوا شي او نه ډاکټر موجود آس، له منطقايه مريض ابکه سادا ناجورېدې منجای پيا، مي خاتري مغل جايه کوچه بو ضروري اغت شي گه خلک اولوالي صحي سمپنيس کورسي پردن او ناسازي تا ډاکټر آنتي پولېک دنې جالک اودای رشدن.

- اولوالي صحي کومک کي آنتي کدن بگا؟
- که چودې صحي مرکز او يا ډاکټر اېمه جايای دوراپ تې، کوکېک درکار شي؟
- اولوالي صحي کومکنا ياده کېکي، خول چې خلکني ضرور شي؟

مه کمکېلا صحي لمة ارتباطه شره پولياگن. اولوالي صحي کمک اوته حالت آنتي کدن بياگن گه اي مريض صحي مرکز يا شفاخانايکه پولېک دې پورا عملي بېن. کودن گه اي بندا شره نا چاپ غير نورمال حالت ايک، ډاکټر يا شفاخانای پولېک دې پورا، يو گه مريض آنتي کو دېن بې، مريض کووات پلوېن بې، حرارتس درجی کووات تې، مېني اولوالي صحي کمک کدن بگا. ايلاي پگاله کوچه انوخل عاجل حالتېلا پيدا بياگن گه شفاخانايکه پېک مشكل بگا، يه دنه بايد اولوالي صحي کمکه اودای لّام گورېن بې، اخول کودن گه کم کوی لېکوا ورگ کوته ماشوم شره چنې او

جوتې، کيس استه چاقوی دې زخمي بې، اي عادي جان دردي پيدا بې يا گنې او بالکوله کوچه ملن نیک (اسهال)، چړیک منجېکه اې. مه چېکه صحي کمکې دې حل بیاگن او کلینیک او شفاخانای پیک آنتې ضرورت پيدا نه بگا. امه وطنه گه هر جابه او هر منطقایه صحي مرکز موجود نه شن او صحي مرکزېلانی پولیک مشکل شې. مي خاترې درکار شې گه هر پگال اولوالي کمکنا ضروري برېنگي گوشینگ کوچه داراتن. میسي خاترې اوته بکس گه اولوالي کمکنا مودي کوچی جېوي شن، اخول: ټنگنا (بنداژ)، (او، آر، اس) پاکټیلا، دیتول، صابون، پنس او وري ضروري شیا اودای عبارت شن.

که چودې اولوالي کمکنا یاده کېکي هر کوته پگالس اي جن آنتې امکان داراتې، سه باید مي یاده کدن گه اضطراري او عاجل حالته کوچه ورې پلا کمک کې بان. یو سمپني اوته گوشنگه پلا گه درایه، دارپس اوړې ونټستا کوچه او یا دشته کوچه گه شار اودای دوراړ زندگي کاگن بو مهم او ضروري شې. خاص رقمېدې اوته زیږینی گه بارداریس مشکلي داراتن بو ضرورت پيدا بگا. امه وطنه بو آییکولي ولادت جریان کوچه زندگيستا استای دپسکن، که چودې مه کومکېلا موجود تن، یقيني دې ولادت دنه آیینا لکستا گرافي اکوړې بگا.

خوشحالیس جابه شې گه کاو ساله دې ییل دولتي او غیر دولتي موسسایه، امه وطنې جوان کتالیک او بالکولنې، اولوالي کمکېلا یادی وپو یا شن او اکالا دنه به مه مولنيس بو ضرورتې لشن بگا. یو بو بکار اغت شې گه که چودې خلکې کلینیک او ډاکتر آنتې پولکس لوهاني موجود تې یا نه، درکار شې گه اولوالي کمکه یاده کدن او نه اوړدن گه اي چنتا صحي مشکېلېدې، بو گنې مشکل پلا لټار بن. مي خاترې اولوالي صحي کومکېلا بو دنه کوچه حیاتي تمام بیاگن او ایلاي انساننا زندگيستا لیک خطر اودای رشیدن.

پړانس موټي مقصدي:

کوته منطقایه گه ډاکتر او کلینیک دوراړ تن او مریض روند پوله نه بېگاتې، اولوالي صحي کومکې بو ضرورت بگا، ایلاي گالایه اولوالي صحي کومکه دې مریضس زندگيا خطر اودای ژنگا، مي خاترې هر کمې باید اولوالي صحي کومکه یاده کدن او تانک منطقا خلکه پلا سمپني کن.

- ۱- ياده کېکالي متې دکهه پرېدن.
- ياده کېکالي متې اوړې اوزې دې پرېدن.
- ۲- اکورې لغته معنا او جملایه کوچه پېدا.
- ۱- پورې ۲- تپوا ۳- ټنگنا

- ۳- اکورې اوکتې جواب ددا:
- اېمه گوشینګ یا اېمه لومه کودن اولوالي صحي کومک آنتې ضرورت پېدا بتيک؟
- اولوالي صحي کومک کو فایدا داریاګن؟
- کوتي پګال او جایلا صحي سمرني آنتې بو ضرورت پېدا کیاګن؟
- اولوالي صحي کومکېلا کي آنتې کدن بیاګن؟
- ۴- اېمه کو فکر کېدا، آیا صحي سمرني دې مريضس زندګيا خطر اودای بچ بتا بېګا؟
- متن کوچای کوتی کلما ګه اېمني بکار لړګانن تانک کتابچایه کوچه لکدا.
- ۵- ياده کېکالي متنس ايکه ونېستا اي وري آنتې املا کددن او ګر اصلاح کدن.
- ياده کېکالي تانک خوشې دې اي لغتې جملایه يتدن.
- ياده کېکالي کاو مترادف کلما تانک کتابچایه کوچه لکدن.

ګوشنګې لام:

بيي بایوي ياده کېکالي اولوالي صحي کومکه نپا بارايه اي موټا مقالا لکن او اکالي دواس تانک لکنستا وري صنفېنه پلا اکتو کدن.

سواد او تحصیل ایکه انسان زندگی کوچه بو رول دارگا، بی علم او بی سواد بندا انخل آس، اخول اندا. هر بندا آنتې سوادس یاده کېکې بو ضرور شې، خو ایکه شرطې دې گه سوادس چې اصولي تارنا لېنه درېن بن، اړا او نامکمل سواد پلا بنداس پورا مشکلي حل نه بیاگن.

– نحو کې آنتی مېن بگا؟

– نحو کوچه کو شی تشریح بوا شې؟

نحو اصل کوچه عربي اصطلاح شې گه لغوي معنی پند، سلوک، طرز او دستور شې، نحو اوته علم آنتې کدن بیاگه لډې مفرد کلماینا اکتو بکې، جملاینا جوپکې او قاعدیې، جملایه کوچه کلماینا ترتیبی، اي جملاس وري جملا ملتن رابطیې او وري حالتې لړېن بیاگن. مي کوچه مطلب یو شې گه لکېکالا، لکنې کوچه غلطی نه کې او ایکه مطلبې واضح طورېدې لړېدن. جب مولېکس مه ونېستا آنتې کدیک او مولېک کدن بگا.

امه تانک فکر، مقصد او خیالې اي وري آنتې آواز او کني واسطایدې لړېومان. آواز او حروفه اکتو بکېدې کلما جوپیاگن.

کلمایه ارتباط او ټنگک اودای جملا جوپیاگن. جملاینا اکتو بیک اودای اغت او عبارتېلا منجېکه ایاگن. مه عبارت او اغتېلا که حروفه نشانې واسطایدې لړېن بن، تي آنتې لکوي جب کدن بگا او که آواز او کنيېدې لړېن بې، تي آنتې کدکس جبه مېن بگا. معنا یو گه جب کدکس او اغتتا جدا جدا فقراينا ایگري او اَوړېکس اي اکتو اجتماعي تولیدي شې.

کلام او جملا

کووات گه کلما بېل بېل رقم شن، امېمخول کلام هم جدا جدا شکل داريا، کووات گه کلماینا رقمي او کیفیتستا صرف ونې کوچه وارنیا بوا شې، مي خاترې دې کېولا کلام او جملاینا وارنیا بگا، مي خاترې گه یو وانې نحو پلا ارتباط دارگا. کلام اول شری دو حصا شره ونېن بگا:

اړې اغت او پورا اغت يا وري جبيدې ناقص كلام او پورا كلام.
 پورا اغت يا فايدا داركالا كلام اوسه شې، گه اړېكالي اوداى پورا مطلب گورن او وري ټكي آنتې
 ضرورت نه درې يعنې اړېكستايدې ميس قناعتې حاصل بې. اخول: بريالى خط لكا، توريالى اغت كدا.
 اړه گړي اغت يا ناقص كلام اوسه شې گه اړېكالي اوداى پورا مطلب نه گورن او وري ټكي آنتې
 ضرورت درې. اخول: شلېچ كاغذ، قلم او كاغذ.
 پورا كلام يا پورا اغت آنتې جملا يا نېه ووتا تركيب هم كدن بگا، خو اړه گړي اغت آنتې نېه ووتا
 تركيب كدن نه بگا.
 ناقص يا اړا كلام جملا كوچه جملاس اي جزې باين بگا او اي مفرد كلماس حكمي دارگا او جملا
 كوچه مفرد نامې پيري، فاعل، مفعول، مبتدا او خبر صفتېدې اې بېگا.

پرانس موتي مقصدي:

نحو كوتي علم شې؟ نحو كو شى اوداى بحث كيا؟ پورا او نېه ووتا كلام كي آنتې كدن بگا؟ اړه گړا
 كلام كوتي شې؟ اړېكالي اوداى كو نتيجا گورياگن؟ ايلو شې پرانس موتي مقصدي.

فعاليته:

- ۱- ياده كېكالي متني دككه پردن.
- ياده كېكالي متني اوبارا كېيدې پردن.
- نحوس تعريفې او لغوي معنې كتاب رويدې پردن.

۲- اكوړې لغته معنا او جملايه يتهدا.

- كنې
- ايگري
- اوړېك
- وارنې

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- نحو کي آنتي کدن بگا؟
- نحو کوشي اوداي بحث کيا؟
- پورا او ناقص کلام کي آنتي کدن بگا؟

۴- اي ياده کيکالا نحوس تعريف کددن.

- اي ياده کيکالا کلام او جملا بارايه اغت کي.
- اي ياده کيکالا درسپس مفهومي کددن.
- ياده کيکالي کاو اړي او پورا جملينا نموني کتابچايه لکدن او اي ياده کيکالا صنف پوره پردي.

۵- اي ياده کيکالا متن کوچای اي ونې وري ياده کيکالني املا کدن، هر ياده کيکالا لکنستا تي آنتي وکا ياده کيکالي پلا تبادلا کدن او غلطي درېچال بن.

- ياده کيکالي کاو پورا جملايه دورېدي کددن او وري تانک کتابچايه کوچه لکدن.

گوشنگي لام:

ياده کيکالي کاو پورا او کاو اړي جملا کتابچايه کوچه لکن او وري دواس صنف کوچه پردن.

ادبي ٽوٽا اي ادبي لکان شي گه تي ڪوچه اي موضوعي خاص ڪلما او جملا گه عادي نثر ڪوچه لکن نه بياگن، لکيڪن. مه لکان ڪوچه مي دې اورٽا گه دستور او املا رعايت بگا، موسيقيائي ڪلماينا لکيڪي هم نظر لهنه درهن بگا. مه ٽوٽاينا پرڪاليا، جملا او ڪلمايه پريڪ اوداي لذت گورهن او اي قسم هيچاني بياگن.

ادبي ٽوٽا لکڪالهنې اديب ڪدياگن، مه ٽوٽا امه وطنه بېلابېل جبهه ڪوچه رواج دارياگن او هر ڪي آنتي ارنېڪالي شن.

– طبعيتس سدوره توبي ڪوتي شن؟

– بلبل خول جوم خاتري چي وبله انتظار ڪيايڪ؟

شام آيڪ، چنچوريڪ تانڪ مانه تلن پرنگڪ ڪوچه آيينچ او تانڪ جاينستا وېلي پرنگڪالهنې اورپايينچ. شاماي تارا انچ انگايينچ.

ڪتايه ڪوچه ورگېس شراري ڪره شچاييڪ. سېو پينچايه تانڪ خوشبويي دي راند معطر ڪياڪن. شفتل ڪتايه چينچرنا يا چرچرڪنا آوزي اڀي غوتڪچدي او مايڪ لم لم دارې شره شرستا تارا ڪياچدي.

هر څو سدورا آيیک. بارې موسم، تارينا انچ انکي. ورگېس شراري او پينچاينا خوشبويآ آيیک، خو لدې کمکوی دوراړ موتې شره اي بلبل نهوا آيیک. اه تي آنتې تاراکم، بلبل تانک جايای نه النجاييک، تو کداتياى گه سایه نبتج. اه به انچم نه النجېمي، نا معلوم بایک گه بلبل څو بل تارايبک. دويکه ضدي آيچس، نه اه پاکم او نه بلبل پرنګکس نيتي دارايک. چې وېل سره اليکه وټېچن، ملا آذان آيیک گه بلبلې جانن النجېکن، شکر شکرېدې شروع کېکن. الله ﷻ س ذکرې آنجوېکن. الله پاکس چې نامه ياده کېچين. شکرانا طورېدې تانک ناشکي شاخې پلا شخړېچان او دعا نيتې دې کاو وار تانک ډنگيا اوړې کېچين. مم اړې کوچه آمين کدکم. جوم بېک او سورې تانک ټپوي کانه امه شره ونټېچين. بلبل پينچاينا باغستا بلې پرنګيک، هرکوتي پينچا اوړې او اکورې دونکن. ټپوي ټپوي امبلا انچين، خو اي ناچاپ چيغ او شاپ کنکه مچيک. امېمخول الله ﷻ س نامېلي ياده کياچدي. بلبل سورې آنتې شاپ کنايک. سورې اوسه څو اودای چوري کياکن گه بلبل تي خاترې چې وېل انتظار کوچه آيیک. اه! بلبلې چې وېل پرځې تمايدې تني وټېچان، خو سورې اودای اي نظرې دې چې پکن. بلبل پينګايک گه سور تني نه اس، خو ميس پوره درېکن، مي خاترې تي آنتې شاپ کنايک، بلبل بو سال بياګن گه پرځې تمايدې وېل ا ودواس وټېګا او بو تنه ګري دې شامېک آسکار بتيک، خو ګر به انتظار کنا، مي خاترې گه مين پينچاس پټا پټا شره شلېک پرځ تيس زندګيستا سدوره توب کوچه ګن آست دارګا.

پرانس موتي مقصدي:

طبيعت بو سدوري شې، تي کوچه الله تعالاس چې مخلوقي زندګي کيا او اودای فايدا ګورېګا. خو ايلای دنه کوچه اي نپادار کالا شې به ايلای زنده جنې نقصان پوليا. بلبل پينچاينې، البني او تازي باغې آنتې بو خوشحال آيیک، پينچا شره شلېک شلېک پرځ چنوا آيیک، بلبلې گه چې ويل تي تما دې تني وټېچان، يه فکړه بوتړيک او پينچايه شره چکر انايک گه تيس تنه ګريا مونې، خو سور گه اي بو بکار شې شې او تمام زنده جان او نباتات تي ايک آنتې بو خوشحال بياګن، مي خاترې گه تي آنتې ضرورت داريانګن، خو بلبل آنتې سورې آلکې دې بو دوک او تاوان پولیک او چې پرځ اودای پکن.

فعاليتېلا:

۱- ياده کېکالي متي دک دورېدې پردن.

- متني اوبارا كښېږي پرېږن.
- ياده كېكالي متني پرېږن او مفهومي كډدن.
- ۲- ياده كېكالي اكوړې لغته معنا او جملايه پېندن.

- تارا
- آنجوبك
- كان

اكوړې لغته مترادف كليمي لادا.

- سدورا
- موټ
- ټپوي

۳- اكوړې اوكتنې جواب ددا:

- بلبل كووات چنچورا آس؟
- بلبلي چې وېل كو شي تمایدې وټپچان؟
- بلبل سورې اودای خول خپا آييك؟
- اېمې متنس كوتي ونټه بو اړنېكالا آييك؟
- كوتي جای گه متن كوچه اېمې اړنېكالي تن تانك كتابچايه كوچه لكدا؟

۴- ياده كېكالي كدچال بن گه كوتي چنچورا بو كايي آلگا؟

- ياده كېكالي متن كوچه بلبلس اغېنستا تانك جېږې كډدن.
- ياده كېكالي طبيعت سدوره تاني بارايه اغت كډن.
- ياده كېكالي سورې نېا بارايه كدچال بن.

۵- ياده كېكالي متنس مهم جايه كتابچايه كوچه لکن.

- ياده كېكالي متنس اي ونټه تانك انتخابې دی اي وري آنې املا كډن او غلطي درېچال بن.
- متنس اصلي مقصدي موتي كېتا تانك كتابچايه كوچه لكډن.

گوشنگي لام:

ياده كېكالي طبيعت بارايه تحقيق كن او ادبي ټوټا پيري، كوتي وري ادبي ټوټای تانك كتابچايه لكډن او وري دواس صنف كوچه پرېږن.

ماين او نه دلوي مهمات ممکنه موجودیتس جایه

ماين اي مارکالا ولدا شي گه تي ملتن مقابلا بو سخت لَام شي. مي خاتري گه ماين دوست او دشمني، انسان او حيواني نه پيني او هر کمې گه شري برابر بيک معيوب کيبي او يا زندگيستا گوريبي. ماين اودای بويره پنډه او خلکه ايک او پيک جایه کوچه لَام گوربن بگا. ماينس خنشي کيکي او منجای نېکي کووات گه سخت شي، خطرناک به شي.

اما وطن وتوي وستودې ساله کوچه ماينس گني مېدني جيوا شي او ډيوي تلنه گرای، هر بلې پرېن بوي شن.

کووات گه ماين پاک ډلايه گرای بو کوشش بتيک، خو ابت جا مه ماينه کوچای بويره خنشي بوي نه شن. مي خاتري اما خلکن بايد چې وطن کوچه ماين پاک ډلايني احترام انچېدې تارن او هر جایه ايک او پيک کوچه پري اودای لَام گورن.

- خطرناک جای کوته جایه آنتې کدن بگا؟
- خطرناک جايې او ممکنه ماين جايې منجه کو فرق شي؟
- آیا اېمه جایه خطرناک يا مشکوک جای موجود شي؟

ماين او نه دلوي مهمات امکان دارا هر جایه لېن بن، نه دلوي مهمات هر جایه حتی باغه، کروندايه، سرکه، مکتب او وري جایه کوچه لېتا بېمان.

خو ماین بو ارک اکورې ياده بوي جایه کوچه لېن بیاگن.

– پند او سرکه کوچه گه اودای لّام گورېوا نه تې.

– سرک او پنده غاړې کوچه.

– عراده جتنا ژنگېکستا ساحیه کوچه.

– پل یا پلچکنا کنا یا اندوکنیې.

– دورا جاینه کنیې یا اندوکنیې.

– خالي جاینه دروازا یا کنې کوچه.

– گویا یا وري منابعنا اندوکنیې یا کنه سنیې.

– نشوي مویره کوچه یا پوستاینه کنه سنیې.

– ایلای گمبایه کوچه گه تې اودای پټ بک خاترې لّام گورېن بگا.

– کودن به نه پڼوي شیلایه پلا آست مه انده!

افغانستان کوچه لگا ډپنیدې، رقم رقم سلاح او مهمات گه دلوي نه شن هر تلن پشن بتینچ، گه مې کوچای ماین او نه دلوي مهمات شن، مایننا لشکي او تشخیص کېکي آسان لّام نه شې، مې خاترې گه ته بو ارک سنگه بورېوي شن. خو نه دلوي مهمات سنگې دوره چنوي شن گه تېنا پڼکي کوتي مشکل لّام نه شې

مې خاترې بیې بابوي ياده کېکالي باید بو تر توجو کن گه نه پڼوي شیلایه پلا آست نه انن، نه پڼوي سیمیلایه کش یا نه کټدن.

ماین او نه دلوي شیلایه تلن وار یا وري شی چټیک اودای جانه دوراړ ننگا کدن.

وارپس یا وري شیلاینه چټیکي ماین یا نه دلوي شیلایه تلن بو خطرناک شې او انسان یا وري زنده جننا لّارا بکستا یا لکستا شره تمام بگا.

پرانس موټي مقصدي:

امکان دارا گه ماین یا وري نه دلوي مهمات هر جایه لېن بن؛ تې پلا آست مه کدا. تې لشک پلا ماین پاکي دفتر یا منطقاس مسوولینې خبرددا.

- ۱- یاده کټکالي متني دککه پردن.
- گر متني ونټتان اوبارا کنېدې پردن.
- یاده کټکالي متني پردن او تي بارايه اغت کن.

۲- اکورې لغته معنا او جملایه یټېدا.

- نه دلوي
- کروندا
- دورا
- ۳- یاده کټکالي ماین او نه دلوي مهمتنا خطرستا بیان کدن.
- یاده کټکالي یه بارايه اړپوي اغتټلایه بیان کدن.
- یاده کټکالي ماین اودای جان رشنې بابته تانک نظرستا کددن.

۴- یاده کټکالي ماین خطر بارايه پنج جملا تانک کتابچایه کوچه لکن.

- یاده کټکالي متنس اي پراگرافي اي وري آنتې املا کدن، گر اي ورېس املستا اصلاح کدن.
- یاده کټکالي دو ډلا بن، اي اوته منطقا بارايه گه ماینس خطري کوچی شي او وري ډلا اوته منطقا بارايه گه ماین کوچی نه شن کاو جملا لکن او دویکه ډلاینا اي اي جني صنف پوره پردن.

گوشنگې لام:

یاده کټکالي وکوتني او اوکت کن او کمې گه ماین واسطایدې لارا یا لواتې، وري دواس صنف کوچه تي بابته اغت کن.

ایکے ولس ارون ونټه زیپ جوپیکن او تی دې اورټا امکان نه دارا گه بشري اجتماع زندگیستا آنتی دوام ددن. می خاتری مادا تانک اجتماع کوچه بو حق دارگا گه شعر کدکالی تاریخ لگا دورایه مه مسلا آنتی پری کبوی شی. می دې اورټا گه شاعر نه توصیف کوچه ماداس بیانی بټیک، امپمخول بېلا بېل تارنایدی مادا موقف شره بحث کیکن.

آجام انسنس ورلکالیا اس گه خوشحالی، امیدبلا او پورا پیک تی دې شکل گوربگا او پورا پیا. پشه بی گبیه کوچه مادایه پلا مینا بو منعکس بوا شی او تی بی بیانی او احترام بارایه بو کدوا شی.

- زیپنا جامعا کوچه کاو حقی شی؟
- زیپه وانټ گورپک دې اورټا وطن آباد به بیا؟
- زیپ گوشینگ کوچه کوتی لمبلایه شره پولیسکن؟

ابراکم مې اېمه آنتې کدم پشه يې جېبې
 دنيا کوچه پري که ارهای خلک چنوي آن
 چينا هدف اي سې پنده اي سې لمېلا کيا
 اکېس نامه ورگ سې ته وري لجام مريې
 گنتې بر ابر آن عقل او فکر کوچه اي آن
 يو به تاري اگت سې که کېول کوتي نه بېگا
 اگه ميدې وتمان گريوان پلا فکر کمان
 مېمه زيپ آن تارا که ورگ ورلېويا آن
 زيپ گوشينگ چراغ اس اگه نه تې اندرا سې
 افسوس کاکم خفا آ م زيبه سره ظلم بوا سې
 زيبنا وانې گورېک دې غير وطن آباد نه بگا
 بايد مه به وانې دېن بن هر لمه کوچه اړېدې
 جمکه تر سمرمان هر که حقستا گورېدن
 کوزات که بې مقام دارا تيسي بل شاپوي آن

کاو اگت که ارام شن اړومو مه پندېدې
 مه جمکه انسانان اي آبي بياي پېدا بوي آن
 استو پا، آنچو هار دارا مه جم اگتېلا کيا
 دوکه مبارزا کيا بدبختي مه دې نوبې
 ډول او سکای تارا اي دې وري وټوي آن
 تاکه مه آست اي نکن جامعا پورا نه پېگا
 زيبس حقوقي بو سن بايد آنچېن نه ملمان
 سختي سره وټويي مه مورده پلېويا آن
 کنا به که سورنه تې يو دنيا کار لшла سې
 استېم کو پورا نه سې خول که يو لام وټوا سې
 هرکيگه ډکېويا آن يان تېمه سره کوټگا
 عزت او پت ننگاتي پچه نه بمان ورېدې
 کوتي که دروي مچ وونا تن منجاى نېدن
 (کلماني) تر يقين سې که حتما پولکالي آن
 (محمد زمان کلماني)

زيپ جامعا او گوشينگ كوچه بو مسووليت دارگا او سه احترامس وړي اس، خو افسوسس جايه شي
 گه ايلای خلک مه احترام جايه مادايه او دای نفرت او تې شره بو ظلم كاگن.
 مادا گنات كوچه نرينايه پلا برابر آن او فکر، عقل او هر لمې كوچه ورکه پلا کومې فرق نه داريان.
 وريک بايد زيپه لّمه شره انچ نه ملبن.
 زيپ گوشينگس چراغي آن، ته گن گن مولېکالي او قهرمانه وړلېيکن او تانک وطن ترقي او
 پوراېک خاتري اجتماع آنتې پورا کيکن.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متني دککه پردن.
 - ياده کېکالي متني ونهتان زورکېدې پردن.
 - ياده کېکالي نظمې معنا پلا پردن.
- ۲- اکورې لغته معنا او جملايه يتهدا.
 - وړلېويا
 - پورا
 - ورگ
 متن کوچای اکورې لغتنا مترادف کلمی لادا.
 - اندارا
 - ظلم
 - آباد
 اکورې کلمايه متضادي پيدا کدا.
 - باییشپ
 - عقل

- وټوا

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- مادا جامعا کوچه کاو حقوق داریاگن؟
- گن شخصيته ورلېک خاتري کاو سختي شره وټياگن؟
- آیا زیپ او وریک دویکه مشکل منجای نېک خاتري اکتو مبارزا کاگن؟

۴- یو نظم کو بارایه کدوي شي؟

- آیا زیپ هم گوشینگ اویهم کناتي لمة کوچه وانټ گوري بیاگن؟
- متن کوچای کوتي جملا گه اېمني بکار لږگاتن، کتابچایه کوچه لکدا.

۵- یاده کېکالي تانک منجه زیپنا گوشینگ او کنا مسوولیته بارایه کدچال او مشوراکن او اي جن صنف پوره اغت کې.

- دو دو یاده کېکالي اورن اي زیپنا گوشنگي لمة او وري دورای لمة بارایه اغت کدن.
- یاده کېکالي نظم مس مفهومي سادي جبدي بیان کدن.
- یاده کېکالي متنس اي ونټه اي وري انتي املا کدن او غلطي درېچال بن.

اکورې متني پورا کدا:

باید مه به وانټ دېن بن هر لمة کوچه اړېدي.....

.....

.....

(کلماني) تر يقين سپي گه حتما پولکالي آن

گوشنگي لام:

یاده کېکالي آبی مسوولیت او احترام بارایه موټا مقالا لکن او وري دواس تانک صنف کوچه پردن.

کوتی خلک گه کوته شاره زندگی کاځن، تېنې شارستا پاکي او صفایي بو ضروري اغت شي. می خاترې گه پاک او صفا شار، تکالې خوشحال رشي او تېنا سسته تاني آنتې به بو موثر تمام بگا. کوته شاره کوچه گه چمېن او ناپاک جایلا پاک نه بن او ورگ به چمېن تې، کوتی خلک گه له جایه کوچه زندگی کاځن، بو ناسازې پلا لټار بیاځن، کنه سنا بو مشکل پلا دورندور بگا او رنگارنگ ناسازېنې زمینا برابر بگا.

درکار شي گه کوتی تکالا به مه مسوولیت اودای جانہ دور مه رشدن، هر کمې باید مه مسوولیت آنتې تړېدې پري کې او کودن به یه فکره مه بې گه شارس پاکي او صفایي کېولا شاروالیس لمه شي.

- گوشینګ، کنه سنا او شارس پاک ننگا کېکي کو فایدا دارگا؟
- شارس پاک ننگا کېکي خول ضرور شي؟
- شارپاک رشیک کوچه اما وظیفان کو شي؟

شاروالي او شارس تګالېنا وظیفېنستا کوچای، اي وظيفا شارس پاکيا شې. کودن گه شاروالي او خلک اي وري آنتې آست نه دن او شار پاک کېک کوچه اي وري پلا کومک نه کن، امکان نه دارگا گه شارس کوتي جايه پاک بې، شاره کوچه گه عموما خلکنا، او نقليا وسایلنا ايک او پېک بو تګا. يه جايه کوچه ناسازېنا پيدا بکستا امکاني به بو تګا. مي خاترې گه شار پاک او الينا درې. اول لېگن کوچه بايد شاروا ورگ دارگاتې گه تي دې شارس الينه تانيا او پينچا بو بکس امکاني برابر بې. کوتي شار گه الينه تاني نه داراتي، اوسه اندازا اکسيجن گه تنفس خاترې ضرورت شې، کم بګا او کودن گه اکسيجن تعين بوا اندازاتي کم بېک، انسانان بو مشکل پلا دورندور بياگن او اړېس، تنفسي جهاز او وري بېلا بېل ناسازې پلا لټار بياگن.

کوتي شارگه پاک نه تې، واگن پرنگک پلا چې چمېن سسوي شې هاوايه پرنگياگن او چې شاره پشن بياگن. آست، دور او اوو اېکس برېنگه شره چنياگن گه چمېن برېنگ کوچه اوو اېک پلا انسان ضرور ناساز بګا. اوته خلک گه شاره زندگي کاگن، انتظار مه کن گه کېولا دولت شار پاکي آنتې پري کې، تانکې خلک به بايد بو تر پام کن گه چمېن او مردار شې، هر تلن نه چټين. کړېک او بوتايينا ورگ دېک آنتې پري کن او وري به مه لمېلايني اوسکېدن او پاکيس فايديي او ناپاکي اودای پيدا بوي مرضه شره مولوبدن. يه صورته که بېمان گه اي سستا شاري کنه سنا او پاک شار دارمان.

پرانس موتي مقصدي:

کمي گه کوته جايه زندگي کياتن، ته مجبورآن گه ته جايي پاک او صفا رشدن پينچا، موتياليک آنچن، تېنې ورگ دن او پامپريا کن.

چمېن شيه هر جايه مه چټېدن او کمي گه بې جاي چټيېکن، تېنا پوره درېدن. شارس هر تګالېي وظيفا دارگا گه شارستا پاک او بو ارک مرضه اودای امن کوچه رشدن. که يه بارايه چې تګالي توجو کن، پاک کنه سنا او بکار زندگيس خاوندني بياگن.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متني دککه پردن.
- ياده کېکالي متني زورکېدې پردن.
- ياده کېکالي متني پردن او موټا مقصدي کددن.

۲- اکورې لغته معنا او جملایه یټېدا.

- تکالي

- اليني

- کنه سنا

۳- اکورې او کتنې جواب ددا:

- پاکي صحت آنتې کو فايدا دارگا؟

- خول بايد شاري پاک او الينا ننگا کمان؟

- کوتی شارگه پاک نه تي واگن پرننگک پلا کو بگا؟

- اېمني متنس کوتي ونټه بکار لږگا؟

- اېمه کو فکر کيدا، اما خلکن تانک شارستا پاک رشیکن؟

- کوتي لغات گه اېمني بکار لږگاتن، تانک کتابچايه کوچه لکدا.

۴- ياده کېکالي دو گروپ بن، اي پاکيس اجتماعي او وري ډلا صحي ونټستا بارايه اغت کن.

- دو دو ياده کېکالي اي ورې اودای گوشينگ، لام، شار او وېرېس پاک ننگا کېک بارايه اوکت کن او وري جواب دن.

۵- ياده کېکالي متنس اي پراگرافي اي وري آنتې املا کدن او اي ورېس املستا غلطي درېدن.

- ياده کېکالي نظافتس فايدا بارايه پنج جملا تانک کتابچايه کوچه لکن او صنف پوره پرېدن.

- ياده کېکالي دو ډلا شره ونټن بن، اي ډلا پاکي او وري ناپاکي بارايه کاو جملا تانک کتابچايه

لکن او هر ډلاس اي جني اورې او صنف پوره پرېدي.

گوشنگې لام:

ياده کېکالي شارس پاکستا بارايه وکوتني کن او هر ياده کېکالا تانک لشوا او اړېوا حالي صنف کوچه بيان کدن.

هر انسان اجتماع كوچه حقوق دارگا كه مه حقوقي، حقوق بشر كدن بگا. يه بارايه ملل متحدې اعلاميا نشر كيكن كه دنيا بو وطنبلايه امضا كېوي شي اوته وطن تيس اجرا كېستا آنتې جانېه مكلف بايكن. خو ايلاي جايه كوچه مه حقوق نقض بياكن. اخول امه وطنه كه كاو سال كوچي ډېني آييك او مه حقوق بېلا بېل شكلېدې نقض بوي شن.

چې انسانان تانك وطن قوانينه مقابله برابر حقوق درياكن، كه سه لمېس، گوراوولس، ياده كېني يا تحصيلس، مسافرتس او زندگيس حقي شي، كه مه حقوقي گورېكي حقوق بشرس نقض شي. مي خاتري كمې حق نه دارگا كه كوته انسان اوداي تيس بشري حقوقيستا گوردن.

- انساني حقوقي نه مراعات كېكي، حقيقت كوچه كوجكس نه مراعات كېكي شي؟

- بشرس حقوقي كوته قانونه كوچه درج بوا شي؟

- بشر حقوقس كميسيوني كو وظيفا دارگا؟

هر انسان كه اجتماع كوچه زندگي كيا، خاص حق او حقوق دارگا، مه حقوق مملكتنا قوانينه كوچه لكوي شن. انسان شره تجاوز او حقوقيستا نه مراعات كېكي، حقيقت كوچه حقوق بشر شره تجاوز او كم انچې دې تاركي شي.

اوته وطنه كوچه كه خلكنا حكومتي موجود نه شي، خلكنا حقوقي پايه لېنه بياكن.

هر انسان كه كوته جايه آس، حياتس حقي، تحصيلس حقي، گوراوولس حقي، لمېس حقي، مسافرتس حقي او وطنس ملي دارايي اوداي گټنا گورېكس حقي دارگا. مه حقوق مملكتس اساسي قانون او مدني قانون كوچه درج بوي شن او مېنا نظر لېنه نه درېكي جرم باين بگا. اما يي بايوې وطن افغانستان او وري بو مملكتنه كوچه حقوق بشرس كميسيوني موجود شي كوتي دولتېلا كه بشرس حقوقيستا نظر لېنه نه درېيكن، يو كميسيون بو روند تې فشار لېنه درېي. مي خاتري چې دولتېلا كوشش كاكن كه مه

حقوقه مراعات کډن. حقوق بشرس کمیسیوني مملکتہ کوچہ دوامدار تلاش کیا گہ وطنس هر جایہ گہ حقوق بشرس نقضی منجکہ ایک، بو روند ثبت او مطبوعاتہ کوچہ نشر کډن. کوتہ مملکتہ گہ تی کوچہ حقوق بشر پلا بو مخالفت بگاتې، وري مملکت تی شرہ انتقاد کاگن او تانک کومکستا شریا درییکن. امېمخول ملل متحدس سازمني به شری انتقاد کیا او تہ مملکتې فشار لېنہ دریی. حقوق بشرس معاهدی بو مملکتہ گرای امضا بوا شي او تیس مراعات کېکستا آنتې مجبور آین.

هر انسان گہ کوتہ اجتماع کوچہ زندگی کیا، تہ اجتماع کوچہ خاص حق او حقوق دارگا. چې اجتماع او خلکنې ضرور شي گہ بشرحقوق قوانینې احترام او تی تطبیق کوچہ کوشش کن. کوتہ خلکہ یا اجتماع شرہ گہ ظلم او ستم بگاتې، بشرس حقوقي تي اودای دفاع کیا او تېنا آوزي تمام دنیا آنتې پولېسی. بشر حقوق شیم او آرامیس طرفداري او ظلم او جبرس خلافي شي.

- ۱- یادہ کېکالي متې دککہ پردن.
- یادہ کېکالي متې ونټان اوبارا کېدې پردن.
- یادہ کېکالي متې پردن او مفہومستا کډدن.

۲- اکورې لغتہ معنا او جملايہ کوچہ یتدا.

- گټنا
- جرم
- روند

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- کوته اجتماع کوچه خلکنا حقوقي پایه لېنه بياگن؟
- کوته قانونس نظر لېنه نه درېکي جرم باين بگا؟
- انسان اجتماع کوچه کوته کوته حقوقي دارگا؟
- اي مملکت کوته دنه وري مملکته انتقاد لېنه ايا؟
- اېمني حقوقي بشر کوته ادارا لېگا؟
- کوته دولت گه بشرس حقوقي نظر لېنه نه درېبي، تي پلا يو کميسيون کو عمل کيا؟
- کميسيونس دوامدار تلاشي کو بارايه شي؟

۴- حقوقي بشرس کميسيوني کو فعاليت دارگا، تانک منجه يه بارايه کدچال بدا.

- افغانستان کوچه کوته عمل حقوقي بشرس نقض کېکي شي؟
- ياده کېکالي تانک منجه مشورا کن او افغانستان حقوقي بشر بارايه نظرستا تارا کدن.

۵- ياده کېکالي متنس اي ونهستا انتخاب او اي وري آنتي املا کدن.

- متنس اصلي مقصدي موټا که تانک کتابچايه کوچه لکدن.

اکورې خالي جايه مناسب کلمايه دې پوردا:

کوته مملکته گه..... وري مملکت تي شره..
..... هم شري انتقاد کيا..
فشار لېنه درېبي..... امضا بوا شي..... مجبور آين.

گوشنگي لام:

بيي بايوي ياده کېکالي حقوقي بشر بارايه تانک معلوماتي موټا لکدن او اکالي دواس تانک صنف کوچه پردن.

آزاد شعر اي مترقي او سدورا شعر شې گه پشه يي جبې کوچه لگا سابقا نه دارگا. يو شعر مقيد نه شې گه مصراعنا لگه تانيا مساوي تن. شاعر کې بيا گه بو کلمايه یتېک دې اورپتا مه شعري کدډن. آزاد شعر اول گذر ايراني شاعر نيمايوشيچ گرای کډن بتج. تي آبيت وري شاعران اخول نادر پور، فروغ، شاملو، سپهري، اخوان او ورې گرای کډن بينچ او ابت پشه يي، دري، پښتو او وري جبهه کوچه آزاد شعر قابله شعر کډن بينچ گه بو خلک کلاسيک شعر نسبته يبي بايکن.

- آزاد شعر کووات شعر شې؟
- شعر کاو قابله شره وښتن بتينچ؟
- کلاسيک شعرس نمونې کوتي شې؟

شعر سادي او آهنگ دار جبېدي احساسات او عواطفنا بيان کېکستا اودای عبارت شې. شعر دو قسم پوراني يا کلاسيک او نونگي شره وښتن بتج. پوره هوني شعر کوچه وزن، قافيا او مصراعنا لگه تانيا برابريا ضروري شې. (مصرع ايكه بيتس اړونستا آنتې کډن بگا). عموما پوره هونا يا کلاسيک شعر قصيدا، عزل، مثنوي، رباعي، چاربيت، قطعا، مخمس، مسدس، مستزاد، تركيب بند او ترجيع بند قالب کوچه کډن بياگن، گه مه قابله اکالي ساله کوچه پړمان. پوره هوني يا کلاسيک شعرس نمونې عبارت شې:

خدای شره قسمي اودېم بېزار مه به
پيل ژنگيا نظري يا بو دمکدار مه به

شاعري مه بيت کوچه گه دويه مصرع لگه تاني کوچه برابر شن، اي وزن دارياگن، (بېزار او دمکدار) قافيا او (مه به) گه دويه مصرع کوچه قافيا دې پتای اتيک (ردیف) شې.

آزاد شعر دور قم شې ګه اي نيمايي آزاد شعر او وري (شلمېک شعر) کډن بګا. نيمايي آزاد شعر ګه اول وار ايراني شاعر، نيمايوشيچ ګراي مېن بنتچ، ګر وري بو شاعران تي پنده شاپينچ او ابت بو ارک شاعران مخول شعر کډياګن. آزاد شعرس کېولا مصرعنا لګه تاني کوچه فرق شې. مي دې اورتا مه شعر، کلاسيک شعر پيري وزن، قافيا او ردیف به داريانګن (ردیف اوته کلما شن ګه قافيا آپيت بيتنا آخرستا کوچه تکرار ايا آزاد شعر او کلاسيک شعر کوچه ردیفس ايکي حتمي نه شې). شاعر، آزاد شعرس مېکستا کوچه آزاد آست دارګا او مجبور نه آس که شعر کوچه مصرعنا لګه تانستا برابري خاترې زياتي او غير ضروري کلما اچې. شلمېک (سپيد شعر) ګه ابت جا معمول نه شې، تيس بنياد جېکاليي (احمد شاملو) ايرنس ګني او معاصر شاعري آس. نه قافيا، نه نيمايي وزن او نه مصرعنا لګه تانيا مطرح شې. ته وزن کوچه خاص کلماوجود نه شن. مه رقم شعر آنتې، شعري نثر او آزاد شعر هم کډن بګا.

پرانس موتي مقصدي:

شعري نثر يا آزاد شعر پلا ياده کېکالېنا بلد بېک او پېنکي مقصد شې.

فعاليتېلا:

۱- ياده کېکالي متنې دک دورېدې پردن.

- ياده کېکالي متنې اوبارا کښېدې پردن.

۲- اکورې لغته معنا او جملايه کوچه پتېدا:

- پوراني

- اړون

- کلاسيک

۳- اکورې اوکتنې جواب ددا:

- آزاد شعرس خصوصيتي کوتي شن؟

- پورهوني شعر او آزاد شعرس فرقي کوتي شن؟
- اېمني متن کوچه کوتي وانټ بو جالب لرگا؟
- اېمه آزاد شعري کلاسيک شعر پلا مقايسا کدا.
- متن کوچای تانک انتخابې دې کاو کلمايه تانک کتابچايه کوچه لکدا.

۴- صنفس ياده کېکاليا دو ډلا شره ونټن بن، کلاسيک او آزاد شعرس نموني کددن.

- ۵- متنس اي ونټستا اي ورې آنتې املا کدا.
- تانک خوشې دې اي لغتې جملايه يتېدا.
- متن کوچای کاو کلما گه اول حرفي (م) دې شروع بگا، کتابچايه کوچه لکدا.

گوشنگې لام:

بيی بايوي ياده کېکالي آزاد شعرس نموني پيدا کدن او تانک کتابچايه کوچه لکدن او وري دواس هر کوتي ياده کېکالا صنف پوره پردن.

اعتیاد

اعتیاد ای خطرناک مرض او انوخل مشکل شي گه بشري جوامع منجای نېي. بدبختي دې هر دواس، هېروين، ترياک او چرسس نېشا کېکاليا دنيا کوچه بو بمن شاپوي آين. نن دنيا کوچه ميليونه دې خلک نېشا شره لتار آين گه چکنا علاجي لوهان لَام نه شي. معتاد بندا لَمای چنا، اجتماع اودای دور مچا او نشوي او دورا جایه تلن پناه نېگا. چوري او وري ناجايز لَمه بلې پوره بگا او هر جایای او هر قیمتيدي گه مخدرا مواد استیي اياتې گوريي او دوم کېي. معتاد بنداس تداويا آسان لَام نه شي او بو اوړې مصرفېدي چوتني ليا. کووات گه لشن بگا معتاد بکالېنا سرعتي علاج کېکالي دې بو شي، مي خاتري دنيا بو گن خطر پلا دورندور شي گه کوتي جلس پنډه تي مقابله وجود نه دارگا او افغانستان افسوسس جایه شي گه جهان کوچه ترياکس گني تولید کېکالي حساب بگا.

– اعتیاد کو شي؟

– اعتیاد او مخدرا مودس ضررستا بیان کدا.

– آیا اېمه ايت جا تانک کنه سنایه کوتي معتاد بندا لشيکو؟

اعتیاد (مضر ټنگان) مخدرا مواد پلا اي رقم جسمي او رواني ټنگان شي گه تيس لماليم یتېکې دې بنډا کوچه منجه اېگا گه نتیجا کوچه فردي او اجتماعي بو مشکلات منجه اچا.

وري عبارتې دې ايکه بنداس مخدرا مواد پلا جسمي، رواني او اعصابي ال او عادتس گورېکې شي گه اوړکې ته بنډا آنتې بو مشکل شي. اعتیاد يا مخدرا مواد گه تيس کودن کودن يا لماليم یتېکستای دې بنداس عادتستا شره بدل بگا او اي حرفوي یتېکالا اودای جوپگا. اي مشهور متل شي گه (کوټي معتدس به معتاد بکستا اول دوسي يادې نه تگا) اي حقيقت شي، مي خاترې کمې گه معتاد آس، کودن به نيت او قصد نه داراييک گه معتاد بې. سه يه فکره گه مخدرا مودې اخول تریاکې امتحان کدن گه تيس ايکستای دې بنډا شره کو حالت ایا، يا گه کوته نا اهل دوستستا اېرني آنتې مثبت جواب دېک خاترې تي پلا همراهي کې گه بالاخره مه گوشینگ جوتلېکالا بلا دوره چنتيک گه سه عبارت دارويي ټنگان يا وري نامه (اعتیاد) شي، اختا بگا.

مخدرا موادس نېشې اي اجتماعي مشکل شي گه تيس تاوونستايدي چېکه بشري جوامع تهديد بگا. گه يو شوم لام اجتماعي، اخلاقي او فرهنگي ارزشېلاینا منجای پېکستا باعثي بگا او جامعاس سسته تاني او ثبوتستا آنتې خطر پولېگا.

امېمخول مخدرا مودس یتېکې، فساد او اخلاقي کمزوري او اي جامعاس تباه بکستا سببي بگا. مي شره بايد مولمان گه ايکه جامعاس دشمني، ته جامعاس تباه بکستا او منجای نېکستا خاترې، اعتیادس وشيک آنتې کوشش کاگن گه يو به اي جنگ شره حساب بگا. ميسي پندېدې اېرپاگن گه مه خلکنا دفاعي قدرتي، اړوده توبي، ملي نواميسي ا وارضی تمامیتستا اودای گوردن.

پرانس موتي مقصدي:

اعتیاد مخدرا مواد پلا اي رقم جسمي او رواني ټنگان شي گه فردي او اجتماعي بو مشکل منجه اچا او اخلاقي ارزشنا منجای پېکستا سببي بگا.

فعالیتېلا:

۱- ياده کېکالي متني دککه پردن.

- ياده کېکالي متني ونېتان او بارا کېدې پردن.

- ياده کېکالي نونگي لغته او کلمايه صحيح تلفظ کدن.

- ياده کېکالي متني پردن او موتي مطلبستا کددن.

۲- اکورې لفته معنا او جملایه پېدا:

- اعتیاد

- کنه سنا

- قصد

۳- یاده کېکالي اعتیادس نقصنستا بارایه اغت کدن.

- ای یاده کېکالا معتاد شخص زندگی بارایه اغت کې.

- ای یاده کېکالا غیر معتاد شخص بارایه اغت کې.

- یاده کېکالي مخدر مودس اقتصادي او اجتماعي ضرري کددن.

۴- یاده کېکالي متنس مهم جایه تانک کتابچایه لکدن.

- یاده کېکالي دو ډلا شره وتنن بن، ای ډلا معتاد شخص زندگی منفي ونټه او وري ډلا اوتنه

شخص بارایه گه نېشانه کېگا، کاو خط لکن او هر ډلا تانک صنف پوره پردن.

۵- اکورې اوکتنې جواب ددا:

- اعتیاد کو شې؟

- اعتیاد خول اجتماعي او اخلاقي کمزوریس باعثې بگا؟

- مه درسي اودای کو نتیجا گورېکو؟

گوشنگي لام:

یاده کېکالي معتاد بندا بارایه تحقیق کن او تیس منفي عادتستا، تانک کتابچایه کوچه لکدن او اکالي دواس صنف کوچه پردن.

مبایل ای پورې پخوا مخابراتي وسیلا شې ګه کاو سالی دې منا افغانستان کوچه اودای لّام ګورېن بګا او ایت کاو مخابراتي کمپني یه پنده فعالیت کاګن او بو خلک مبایل اودای لّام ګوریاګن او بو لّمبلایه لوهانی دې شره پولیسیکن.

مه کمپني منجه سیالی دواس په دواس بو یمن شاپروا شې او یو سیالی خلکه نیایه شې او نتیجا کوچه ارتباطس مله اکورې بګا.

مبایلس تولیدي کمپنیا دواس په دواس رقم رقم ماډل مبایل وطنې اچیاګن ګه اغت کدکه دې اوړتان وري بو لّام اودای ګورېن بګا.

- آیا اېمه ګوشینگ مبایل شې؟
- اېمه مبایل اودای کو وات لّام ګورېدا؟
- مبایل کو خاترې شې؟

نن دنیا کوچه مهم او آسان مخابراتي وسیلا مبایل تېلفون شې، یو وسیلا کاو سال پورې افغان بېسیم کمپني نامېدې امه وطنه فعال بیک. اول دنه کوچه کېول کابل او ایلاى افغانستانس وري شاري پوشش لېنه درېچین او خلکنا ای اندازا مشکلي حل بیک.

تي آپیت روشن، افغان تيلي کام، ام. تي. ان او اتصالات شبکا افغانستنې اینچ.

ابت بو گنات افغانان چیه وطن کوچه مایل استه داریاگن.

دنیا کوچه مایلس تولیدی کمپنیا بو شن گه بېلابېل نامېدې مایل تولید کاگن او مختلف ملي دې لکنن بیاگن. مدرن او عصري مایل، مي دې اورپا گه اغتس وسیلی شې، هم عکاسیس کامری، کیس ثبتی، رادیو، انترنېت او هم تلویزیون شې. کمې گه یو رقم مایل داراتې مه چېکه مشکلتی حل بیاگن. مایلېدې هر دنه او دنیا هر جایه گه اېرا تمان اغت کده بېمان. مي خاترې نن دواس مایل زندگیس ضروري او مهم پرېنگه شره بدل بتيک. تجارتي، نظامي، صرافي، توليدي، تحصيلي، مسافرت، خبر نگاري او وري لمېلا مایلې دې آسان بوي شن. مي خاترې کوته دنې گه افغانستنې مایل اېوا شې. خط گرېکس ضرورتی منجای پتيک.

هر کمي، هر دنه او هر جایه کېتا بیا گه دوستان، گوشینگ، لمېس شریکستا اودای خبر استه اچې. مي خاترې مه وسیلا آنتې هر کمې ضرورت دارگا او کوشش کیا گه استه اچدن. انوخل خلک به آين گه مایل اودای غلط لام گوریاگن، اجتماعي اخلاقه نظره نه درېيکن، تيلفون کوچه زور کېدې اغت کدیاگن. مصرفستا آنتې پرې نه کاگن. وري خلکني تکليف پولیاگن. وېله نا وخته ضرورت دې اورپا تيلفون کاگن او وري. درکار شې گه مه اغتې تر پرې کمان او اجتماعي اخلاقه تارنا لېنه درېمان.

امېمخول پگالنا دشتيني وظيفا داریاگن گه تانک اولادېنستا مایلس غلط لام گورېک اودای بندکدن مي خاترې گه مایل خدمتس اي وسیلی شې که بکارې دې اودای لام گورېن بې بويمشکل حل بیاگن، مي دې اورپا اقتصادي لحظې دی پگالني بويضرباپوليا. امه باید پېنمان او ورې مولوبمان گه مایل اودای بکار لام گورن.

پرانس موټي مقصدي:

مایل منجه ايک پلا خلکنا بو مشکلي حل بیک. پورا اي وري آنتې حال احوال خطې واسطایدې بو دنې کوچه پولاييک، ابت يو مشکل مایل گرای شره پولا او خلک بو روند اي ورېس حالستا اودای خبر بیاگن.

مایل خلکنا مشکلتنه حل کېک خاترې شې، درکار شې گه سم نپا اودای گورېن بې او مایل واسطایدې غلط لام گورېکس پوره درېن بې.

۱- ياده کېکالي متنې دککه پردن.

- متنې اوبارا کېږدې پردن.

۲- ياده کېکالي اکورې لغته معنا او جملایه یتېدن.

- دن

- تر

- پري

۳- اکورې اوکتنې جواب ددا:

- خلکني مایل خول ضروري شی بتيک؟

- ايت افغانستان کوچه کوتي کوتي مایل کمپني لام کاگن؟

- ایلاي خلک کو وات مایل اودای غلط لام گوریاگن؟

- متنس کوتي ونته معلومات خاتري بکار شي؟

- متنس مثبت جملایه تانک کتابچایه لکدا.

۴- مایلې زندگي کوچه کو لوهان منجه اچيکن اغت شريی کدا.

- مایلې مثبت ونته کوتي شن، دو دو جن شريی بحث کدا.

- مایلې منفي ونته کوتي شن، مي بارايه اغت کدا.

۵- مایل نپا بارايه کاو جملا تانک کتابچایه کوچه لکدا.

- متنس اي ونهستا اي وري آنتې املا کدا.

گوشنگي لام:

ياده کېکالي مایل نپا بارايه تانک نظرستا کتابچایه کوچه لکدن او وري دواس صنف کوچه پردن.

نټې بالکول

بالکول جامعاس نونگي جل او سبا دواس ملتس جويپکاليا آين.
کو وات گه مه بالکول بکار وړلن او تربيا بن، سبا دواس آنتې بکار اميد او تما پيدا که بيمان او که
چودې تنها بکار وړلېک او ياده کېني آنتې پري نه بې، جامعاس سرنوشتي به خطر پلا دورندور بگا، مه
چې بشري اجتماعس سرنوشت جويپکالي مسایل شن.
بالکول خاص عواطف او احساسات داريانگن که چودې پگالېلا مېنې سم پري نه کن، مي آنتې بايد اميد
مه کن گه اکالا کوچه اودای بکار نتيجا استه اچن. چې آبي او تاتي وظيفا داريانگن گه اولاد وړلېک
آنتې بو پام کن او تانک بالکوله بکار او سم پنده وايدن.

- کودن گه گني بېمان کوتي لمېلا بايد شره پولېمان؟
- امه وطن پوره کو مسووليت دارېمان؟

نټې بالکول سبا دوسي دشتيان آمان گېنېن تنگوين سن تر، اکالاس عالمان آمان
دککه نیک درکار نه سي وطن اودېن لام اېرا بيی لمېس کېک آنتې تعليم لمه پتنگان آمان
تانک تاتکولېنا سير پوشني کار يادېن نيا ابت ياده کېکالي يان جامعاس خادمان آمان
مه تارن امنې کم انچېدې که سورې آن مه هر کوتي مندو تا دن نېمنا بادران آمان
اس آبي وطنس يه تپوا کچه وړياکمان ايگريس مثلي مچ جنني داند موران آمان
ازې ازناکېتا خوشي خوشحالي کمان گلشن بگگا امه کوچي بلبان آمان

(محمدزمان کلماي)

نونگي جوانان احساس داريان گه اکالا دنه وطن پوره بو گني مسووليت داريمان. امه بايد وطن آزادي او آبادي کوچه بو تلاش او کوشش کمان او دشمننه پوره تانک وطن خاتري ترېدي دفاع کمان او اي خوشحال او آباد وطن جوپيمان.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متني دککه پردن.
- ياده کېکالي متني زور کېدې پردن.
- ۲- اکورې لغته معنا او جملايه پتېدا:
 - دشييان
 - ايگري
 - بگگا
- ۳- اکورې اوکتې جواب ددا:
 - بالکول سبا دواس بارايه کو فکر کاگن؟
 - بالکولنا وطن بارايه احساسې کو وات شي؟
 - مه متن کوچه بالکوله ايگري بارايه کو کدوي شي؟
 - آيا اېمه نظره وطنس چې بالکولي مخل فکر داريانگن؟
 - متنس بو بکار ونهستا تانک کتابچايه کوچه لکدا.
- ۴- ياده کېکالي متنس مفهوم بارايه اغت کدن.
 - ياده کېکالي وطن بارايه تانک احساسې بيان کدن.
 - ياده کېکالي کدن گه نې بالکول بارايه شعر کايي آچ که جوابي مثبت ټي، کدن گه کو خاتري کايي آچ؟
- ۵- ياده کېکالي تانک خوشې دې دو لغته جملايه کوچه پتېدن.
 - شعوس موټا مطلبستا تانک کتابچايه کوچه لکدن.
 - ياده کېکالي پنج انوخل کلما گه اول حرفي (د) ټي تانک کتابچايه کوچه لکن.

گوشنگي لام:

بي بايو ياده کېکالي: شعري نثر شره پتېدا او تانک کتابچايه کوچه لکدا او اکالي دواس صنف کوچه پردا.

هر بنډا آنتې درکار شې ګه بکار خلکه پلا نیک او اوریک کې، کمې ګه بکار خلکه پلا دوستي، دارګاټې سه بنډا به بکار خلکه پلا کوچه حساب بګا او چې خلک بکار خلکنې بېی نظرېدې تارياګن، جامعا کوچه نامه ګران تګا او ناکار خلکه پلا نیک او اوریکې دې بنډا سبک لږګا او اعتباري کم بګا.

– سفر کېکالا آدمي کو خاتړې حکیم اوډې ګیک؟

– مه آدمي حکیم آنتې کو کدکن؟

– کودن ګه آدمي سفرې ژنګیک، کو بدلېني کوچیې اېوا آيیک؟

اي آدمي سفره پېګايیک، اي حکیم اوډای اوکت کېکن، کو وات خلکه پلا انډيوالي کم او کي اوډای جانېم دوراړ ننگا کمې؟ کدکن ګه اشته رقم خلکه اوډای دوراړ ګره، اول اوسه ګه احسان نه منا، دومنګل کمې ګه بې موجب ګوسا بګا، له منگل اوسه ګه آخرت اوډای بې پروا تې، چارمنگل کمې ګه ټګ تې، پنجمنګل کمې ګه لاړا نکالا تې، شه منگل کمې ګه شهوت پرست تې، ست منگل اوسه کمې ګه بې حیاتي او اشته منگل کمې ګه بې دليل خلکه شره بد ګماني کياتې.

امېمخول اشته رقم خلکه پلا دوستي کياته. اول اوسه کمې ګه بېي شره قايل تې، دومنګل اوسه کمې ګه دوست اوډای سختي کوچه آست نه ګورې، له منگل ګه اغتي او عملي دويه بکار تن، چارمنگل ګه کبر اوډای جان رشاتي، پنج منگل اوسه ګه عقلي قهرشړه اوړې تې، شه منگل کمې ګه بې تما سخاوت کياتې، ست منگل ګه ادب دارګاټې او اشته منگل اوسه ګه بکار خلکنا دوستي تې.

سه آدمي سفره گيك او مه اغته شره عمل كېكن، يان بو خوشحاليدي سفرې ژنگيك او ناكار عادت او
اله اوداي بالكل چوتيك.

پرانس موټي مقصدي:

اي سفر كېكالا آدمي حكيم اودې گيك او تي اوداي مشورا گورېكن، حكيمي آدمي آنتې اشت بكار
او اشت ناكار عادتنا داركالي خلکي لروېچين او كدكن گه كودن به ناكار خلکه پلا نيك او اوريك مه
كه او تل بكار خلکه پلا اکتو گراوته، آدمي مه اغته شره عمل كېكن او بكار خلکنا عادتې گورېكن او
منفي عادتېلا چېكه جانې اوداي دور كېچين.

فعاليټېلا:

۱- ياده كېكالي متني دك دورېدي پردن.

- ياده كېكالي متني زور كېپدي پردن.

۲- اكوړې لغته معنا او جملايه يټېدا.

- انډيوالي

- ټگ

- ژنگيك

متن كوچه امه لغتنا متضادي پيدا كدا.

- آخرت

- لار

- بكار

- اوړې

- بي

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- حکيمي خول آدمي آنتې بکار خلکه پلا نیک اورکس مشورې دېکن؟
- آیا آدمي حکیمس اغتي عملي کېچین؟
- مسافر آدمي تانک عمل اوداي کو نتیجا گورېکن؟
- آیا آدمي بکار خلکه پلا دوستي کېکن یا ناکار خلکه پلا؟

۴- متن کوچه اولوالي ونټه بیو اورچ یا آخروالي؟

- متنس کوتي ونټه گه اېمنې بو جالب ټې، تانک کتابچایه کوچه لکدا.
- حکیم اغتنا تاثیري آدمي شره کووات آییک، مثبت یا منفي؟
- حکیم اودای آدمیس اوکتني کو آییک؟
- حکيمي آدمي آنتې کو کدکن؟
- آدمي کوته عاده اودای بالکل خلاص بیک؟

۵- یاده کېکالي کدچال بن گه حکیم اودای آدمیس مشورې بکار آییک یا نه؟

- یاده کېکالي مي شره بحث کن گه هر کي آنتې درکار شې گه مولېکالي خلکه پلا مشورا کن.
- یاده کېکالي دو ډلا بن او تانک منجه کدچال بن، گر هر کوته ډلاتې اي اي جن صنف پوره تستن، اي ډلا ناکار خلکه بارايه او وري ډلا بکار خلکه بارايه اغت کدن.

۶- یاده کېکالي تانک اړې دې متنس اي ونټستا انتخاب او اي وري آنتې املا کدن او گر غلطې درېچال بن.

- متنس موتي مقصدستا تانک کتابچایه کوچه لکدا.

گوشنگي لام:

بی بیایوي یاده کېکالي! مولېکالي او حکیمنه مثبت مشورایه بارايه تانک نظرستو لکدا او وري دواس صنف کوچه پرېدا.

گوراول کوچه مصرف

گوراول يا وسني هر کتلا او کتالکس حقي شې گه مه حقي کمې به اودای گورې نه بی.

چې انسانان، انساني وجیایه ملتن، گوراول کبکس به وظیفی داریاگن.

کوتی گوراول گه امه وطنه شره پولیاگن، امه خلکه اقتصادي وضعیت پلا برابر نه شن. کتالکس گوشنگي مي جابه گه کتالاس اقتصادي وضعستا نظره درېدن، رسم او وونا آتې پوره کپي او بو سخت شرایط گوراوله کوچه منجه اچیاگن.

کتلا مجبور آس گه کتالک گرای جېوا مصرفې پورا کدن، خو گوراول دې پتای کتلا او کتالک دویه بایشت او خوشحال زندگیس دوره نه لشیکن او بو سال باید کوشش کن گه گوراولس قرضي خلاص بې. چې پگال باید مي اودای پند گورن او مه اوړدن گه مه غلط رسم او وونایدې اولادېستا زندگیا نشیک تلن شاپې.

- اېمه منطقایه گوراوله کوچه خلک کاو مصرف کاگن؟
- اېمه نظره بو مصرف ناکار لّام شې یا بکار؟
- آیا کتالکه شره ولور گورېک اسلام کوچه روا شې یا نه؟

امه وطنه بو سالي دې منا بو قسم وونا، رسم او رواج گوراوله بارايه موجود شن او گوشنگس بو جني
کوشش کاځن گه لايستا يا سيستا گوراوله کوچه مه ووناى اجرا کدن، خو کودن گه مه هدفني نه
بولينچ، بو خپا او گوراوولس اجرا کېکستا اوداى ناراضى تياځن.

کروات گه اما وطن، داره، درايه، دشت او ډاگه اوداى جوپوي شي او خلکنا اي ورې پلا رابطې بو
سست شي.

مي خاترې مختلف منطقاينا وونا او روجي بېلا بېل شکلېدې اجرا بياځن. ايلای جايه کوچه کتالکس
آبي بېي بو پيسا گورياځن، خو وري جايه کوچه بو پيسا او مصرف نه گورياځن، ايلای داراى منطقايه
کوچه کتالک بدله گا او پارېک دېن بياځن او نقد پيسا نه دپيکن. خو شاره کوچه شيريني خوري،
خيناس وېلي او گوراوولس ويلي بو مصرف پلا هوپله کوچه درېن بگا او جهيز دېن نه بگا. خو ايلاي
منطقايه کوچه کتالکس گوشنگي اي اندازا فرش او ظرف جهيز شکلېدې کتالک آنتې دپيکن. مي
خاترې امه وطنه گوراوال کېک آسان لام نه شي، خاص رکم وريک بايد اول بو پيسا پيدا کن، گر
گوراوال کېک آنتې اقدام کن.

ديني او اجتماعي نظرې دې گوراوله کوچه بو مصرف منع شي، کروات گه کتلا س گوشنگي بو فشار
لېنه درېن بگا، وري دواس مه مصرفلایه دې تېنا کتالکي به غريبي او بدبختي پلا آست او گريوان بگا.

پړانس موټي مقصدي:

امه وطنه بېلا بېل منطقايه کوچه بېلا بېل وونايه پلا کتلا او کتالکس گوراولي شره پولا، گه کتلاس
گوشنگي بو زيات فشار لېنه ايا، اکالي زندگي کوچه کتلا او کتالک دوپکه مشکلتنه پلا دورندور بياځن
او زندگيا بو خپگان پلا وټگا. بکار اغت يو شي گه آبي ببا مه موضوع آنتې بو پري کن.

فعاليتېلا:

۱- متنې اول دککه او گر اوبارا کېدې پرډا.

- متنې پرډا او مفهومستا کددا.

۲- امه لغته معنا او جملايه يتهېدا.

- پارېک

- جهیز

- مجبور

۳- اکورې او کتنې جواب ددا:

- کونې پگال گه تانک کتالکه شره بو پیسا گوریاگن، ته کتالکنا اکالي عمري کو وات وټگا؟
- کمې گه تانک او یا به گوراو له کوچه بو پیسا مصرف نه کاگن، ته دویه جواننا زندگیا کو وات وټگا، بکار او که ناکار؟

- ۴- درسي ياده کېک بارايه اي ورې اودای او کت کدا، گه ياده کېکس بکار او موتي پندستا لادا.
- ياده کېکالي دو ډلايه شره ونټن بن، اي ډلا گوراو لږ بو مصرف او وري ډلا کم مصرف بارايه اغت کدن، هر کوته ډلاس اي اي جني نتيجاى صنف پوره کددن.

- ۵- ياده کېکالي متنس اي ونټستا اي وري آنتې املا کددن او يان اصلاح کدن.
- ياده کېکالي گوراو ل کوچه کم مصرفس فايدستا لکدن.
- ياده کېکالي تانک خوشې دې متن کوچای اي لغتې جملايه يتېدن.

گوشنگې لام:

بيى بايو ي ياده کېکالي گوراو ل کوچه بې جاى مصرف ضرر بارايه فکر کدا او يه بارايه تانک نظرستو لکدا او اکالي دواس صنف کوچه پرېدا.

لجام جامعاس اړون ونټه اس او اجتماع کوچه مې حضور دې اوړتا ممکن نه شي گه بشرس زندگيا دوام پيدا کې، مې خاترې زيبينا رولي اجتماع کوچه حتمي شي. که ايکه پگالي مثال دمن، که چودې زيبپ يا وريکه کوچای اي موجود نه تې سه پگال نه جويا، امېمخول اجتماع کوچه به زيبپ ياو نقش دارگا اخول وريک، کده بېمان گه ماداس رولي هم پگال جوپېک او هم وطن او اجتماع کوچه وريکه پلا برابر اهميت دارگا.

— مادا جامعا پورا پېک کوچه کو رول دارگا؟

— بې سواد زيبپ گوشينگ دې کنا کوته لّمه پورا نېيکن؟

— اسلام دين کوچه زيبپ او وريک علم بارايه کو کدوا شي؟

زيبپ ايکه جامعاس اړون ونټه جوپېيکن. زيبپ دې اوړتا انساننه منجه زندگيس دوامي ممکن نه شي. مادا مې دې اوړتا گه آي اس، گوشينگس بو لّمنستا به پورا نېي. اي جامعاس ترقی او پورا پېکستا خاترې زيبينا لّمستا آني بو ضرورت شي. که چودې جامعاس اړون ونټه ورکه پلا برابر لّام نه کن. امکان نه دارگا گه سه جامع اېورا پي. مادا وټنس بو جايه کوچه ورکه پلا دهقاني او کټني لّمه کوچه مصروف آين او کوچي زيبپ مالداريس لّمه ورکه پلا کندول به کندول پورا نېيکن، خو مجموع کوچه امه وطني زيبپ نامناسب وضعیت دارياگن او وريکه گراي لّام

او فعالیتس اجازې دېن نه بگا، ایلاي پگاله کوچه تاتي تانک کتالکني ياده کښي خاترې مکتبي پېک آنتې به اجازا نه دېيکن. مېدی اورتا گه اسلام مقدس ديني علم نر او مادا شره فرض کېويا شي که چودې کتالکني مکتبي پېک آنتې اجازا دېن نه بې، اسلام دينس مه حکمستا نه منکي شي.

که چودې زيبپ ډاکتر يا معلم بې، ورېکه دې بو بکار لام کې بيا. او زيبينا مشکلستا بکار حل کې بېي. مې خاترې زيبپ تانک ناجورپستا مشکلي زيبپ ډاکتر آنتې تارا کده بېي او مشکلي روند حل بگا.

که چودې مادا ايکه جامعا کوچه ترقی او پورا پېک خاترې کوتي رول نه دارگاتن يو جامعا خوار او مريض بگا. بو اسلامي مملکته کوچه، زيبپ اداري، معلمي، طبي، قضايي، عسکري، پوليسي او حتا صدر اعظميس مسووليتي دارياگن. تېنا نه کېولا وظيفستا پلا مخالفت نه بگا گه ورېکه گرای وري به بو وانپ گورېک او لمستا کوششي کېن بگا.

امه بې بايوې وطن افغانستان کوچه به بن کنفرانس او موقت دولتس منجه ايکستا دې منا ماداينې تحصيلس زمينې مساعد بېک او اي ميلون دې بو مادا او کتالېک مکتب تلن شارپنچ. افغاني زيبپ ابت دولتي ادارا، انجو، تعليم او تربيا، اورې مولېني، توليدي لمېلا، مطبوعات او پوليس ونټه کوچه فعاليت دارياگن گه اکالا کوچه مېنا فعاليتي وري به بو بې، ميسي رقمېدې زيبپ ايکه جامعاس اپون ونټستا عنوني دې وطنس ترقی او پورا پېک پنډه تانک نقشستا شره پولېدن.

پړانس موټي مقصدي:

زيبپ اخول ورېکه پيري تانک جامعا کوچه لمېس او فعاليتس حقي دارگا. کوته جامعا کوچه گه زيبپ ورېکه پلا اجتماعي لّمه کوچه وانپ گورياگن، سه جامعا بو روند پورا پېگا او خلکي خوشحال او آرام زندگيس خاوندني تياگن.

فعاليتلا:

۱- متني دک دورېدې پړدا.

- متني اوبارا کنېدې وار وارېدې پړدا.

۲- اکورې لغته اول معنا او گر جملايه کوچه يتېدا.

- پورا - منا - زمينې

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- آیا کوتي اغت گه متن کوچه لکوي شن، امه جامعا کوچه تطبيق بياگن؟
- که ايکه جامعا کوچه زيپ لām نه کن، سه جامعا پورا پيا؟
- زيپه تعليم بارايه اسلام دين کوچه کو کدوا شي؟
- متنس کوتي ونته اېما بو خوشو آلچ؟
- اېمه مادا مقام بارايه کو فکر کېدا؟
- آيس مقي کاو بو اوړې شي؟

۴- ياده کېکالي زيپنا ياده کېني بارايه اغت کدن، گه کاو ضرور شي؟

- ياده کېکالي دو گروپ بن، اي ډلا اپرن زيپنا او وري ډلا تعليم دارکالي زيپنا زندگستاشرايطي بيان کدن.

۵- ياده کېکالي متنس اي ونټستا اي وري آنتي املا کددن او گر اصلاح کدن.

- ايکه لغتي متن کوچای انتخاب او جملايه يتېدا.

اکورې متني کتابچايه کوچه تکميل کدا:

که چودې زيپ ډاکتر يا معلم بي،

.....
يو جامعا خوار او مريض بگا.

گوشنگي لām:

بي بايو ياده کېکالي آبي مقام او فعاليتنه بارايه اي موټا مقالا لکن او وري دواس تانک صنف پوره پردن.

کنړ ولایت ای دار وطن او الیني ولایت شې ګه افغانستان شرق کوچه موقعیت دارګا. می کوچه بېلا بېل قومېلا زندګي کاګن او پاکستان پلا لګا لن دارګا. مه ولایتس خلکي مالدار او زراعت پېشا آین. یو ګه یه ولایته سنگېلا کتني خاترې کم شن او ایلاي خلکي بېکار دریاګن، می خاترې وطنس وري جایه تلو لمې خاترې پاګن. مه ولایتس مرکزي (اسعدآباد چغسرای) شې ګه ایکه پچوي سرک واسطایدې جلال آباد شار پلا اکتېو بګا.

- کنړ ولایت افغانستان کوته ونټه چنوا شې او مرکزي کو نام دارګا؟
- یه ولایته کوټي قومېلا زندګي کاګن؟

کنړ افغانستانس شرق تلو موقعیت دارګا، یو ولایت نورستان، لغمان او ننگرهار ولایت پلا لن شریک شې او مرکزي اسعدآباد نامېدې اوچېن بګا. مه ولایت کوچه بو قومېلا اخول، پښتون، تاجک، پشه یي، کوهستاني، نورستاني، سادات او ګوجر زندګي کاګن او هر قوم تانک خاص جبېدې اغت کدیاګن. کنړ افغانستانس کوهستاني او الیني ولایت ه کوچای شې ګه بو درایه اودای جوپېن بتچ. می خاترې مه خلکنا بو مصروفیتی مالداري شې.

کنړس نندیا که بېلا بېل درایه کوچای بو گلېلا ملتي اکتو بیاگن یو ولایت الیني او سدوري کیچان. کنړ نندیس ورگستا اودای بو همسایا وطنېلا نپا گوریاگن او مه ولایتس تکالیا اودای بو کم نپا استه اچیاگن.

کروات که کنړس ولایتی کوهستانی شې، کتني کوچی کم وونا دارگا او خلک بو مالداري کوچه مصروف آین او مهم کتني اړزا او گوم شې.

پوره هوني دولته لایه مه ولایت آنتې یو توجو کېوی نه شې او مجموع کوچه سرک، معارف، صحت او اقتصاد ستا وضعیتي بکار نه شې او خلک یه بابتي بو مشکل پلا آست او گریوان آین.

علامه سید جمال الدین افغاني به یه ولایتس مرکز ستا کوچه دنیایه انچیا لوسیچین که دنیاس مشهور فیلسوفنه او روشنفکر نه کوچه حساب بگا. می خاتري اسعدآبادس نامه، مه مولېکالا او عالم نامې پلا ټنگن بتيک او جهاني شهرت لېوی شې.

کنړ ولایت درایه کوچای خلک بو غیرتي، اړودي او مهمان بی بایکالي آین. مه منطقاس طبیعتي هندوکش اوباري داره اړې کوچه انوخل شې که که چودې مه منطقا آنتې سم او تر پري بې یو ولایت بو اړ نېکالي مناظر او توریستي منطقا شره بدل بگا، خو افسوسس اغتي شې که اوت جا وټوي کوته حکومتې به کمکوی پري مه ولایت آنتې نه کیکن.

پرانس موتي مقصدي:

کنړ افغانستنس شرقي ولایته کوچای شې، یه ولایته بو قومېلا زندگي کاگن. بو خلکي مالداري لّمه کوچه مصروف آین. کنړس نندیا خروشان او بو ورگ دارگا، خو مه ولایتس خلکي اودای بو کم نپا گوریاگن.

علامه سید جمال الدین افغاني الی ولایته پیدا بوا آس. تي خاتري به مه ولایتس اهمیتي بو بتيک. یه ولایته بو سدوري او بکار درا موجود شن خو اوت جا مه ولایت پورا پیک خاتري وټوي حکومته لازم پري نه کیکن، می خاتري پچېل دروي شې.

فعالیتلا:

۱- یاده کېکالي متني دککه پردن.

- یاده کېکالي متني ونټان اوبارا کېدې پردن.

- یاده کېکالي متنس مشکل جایه پردن او شری اغت کن.

۲- اکورې لغته معنا او جملایه یټېدا.

- اکتیو

- البني

- مولېکالا

اکورې لغتنا متضاد کلمی لکدا.

- سدورا

- فايدا

- بو

۳- اکورې اوکتني جواب ددا:

- کنړې خلکنا مصروفيتي کو شي؟

- کنړس ولايتي کوته ولايته پلا اوړوا شي؟

- يه ولايتي خلک کوته کوته جبهدي اغت کدياگن؟

- کنړ ولايت کوچکي دې سدوري شي؟

۴- متن بارايه فکر کدا او که وري کوتي معلومات کنړ ولايت بارايه داراتدا کدا.

- اېمه متن کوچای بکار جايي، تانک کتابچايه کوچه لکدا.

۵- ياده کېکالي کنړ ولايت بارايه اي وري آنتي تانک نظرستا کددن.

- ياده کېکالي کنړ نندي بارايه که تي اودای کاو لَام گورېن بگا اغت کدن.

- ياده کېکالي کنړس کيني او مالداري بارايه کدچال بن او تانک نظرستا کددن.

- ياده کېکالي علامه سيد جمال الدين افغاني بارايه کدن که مه مولېکالاس پيدا بکي کوتي ولايته بتيک؟

۶- کنړ ولايت دې اوړتا وري ولايته بارايه تانک معلوماتو لکدا.

- تانک خوشې دې متنس اي ونټه اي وري آنتي املا مېدا او گر اصلاح کدا.

- متنس موټا مقصدي تانک کتابچايه کوچه لکدا.

گوشنگي لَام:

بيی بايوي ياده کېکالي کنړ ولايت بارايه تانک موټا معلوماتي کتابچايه کوچه لکدن او وري دواس تانک هم صنفېنه پلا شريک کدن.

طنز اوسه ادبي لکنا شې ګه غیر مستقیم طورېدې ایکه مسلاى انتقاد لېنه درېږي. طنز ظاهر کوچه ازنا جېدې بیان با، خو عمق او محتوا کوچه اوته انتقادونه عنوان کېي ګه بو نېش دارکالي تن، مې خاترې چېنې دلچسپ او اړ نېکالي تمام بیاګن او اجتماع کوچه بو میناوال دارګا. طنز لکېک هر لککالاس لّمه نه شې او خاص خلک، خاص استعدادې دې طنز لکېک آنتې اقدام کاګن. طنز وري ادبي قانونه پيري خاص قانونېلا او قواعدېلا دارګا ګه مه معلومات دې اورپا کمې کې نه بیا ګه طنز لکې. طنز بو بې عدالتې تصویر کېي او اي خاص جب دارګا ګه چېنا پامستا داوي او هر کيس بېی اورګا.

– طنز کوته دنه کدن بیاګن؟

– طنز کوته کوته قابله کوچه کدن بیاګن؟

طنز ګه ادبیاتنا ګن ونېستا جوپېی، بېلا بېل فرهنگ او لغتنا مایه کوچه ټاپا یا پیغور، مسخرا او ریشخند ترجما بتيک او جهاني اندازیه اي مستقل ژانر حیثېدې پېن بګا. طنز امکان دارګا تمثيلي، تصويري، منظوم، منشور، داستاني او ژورناليستيک تې، حتی امکان دارګا ناول قالب کوچه تې او يا اي موټا جملا قالب کوچه.

هر کوتي لکان ګه تي کوچه اي شخص يا جامعاس عيب او خيانتې بو هنرمندانا شکېدې، ازنا او ظرافت پوشش کوچه اچن بې، که سه منظوم تې يا منشور، تصويري تې که تمثيلي او که کارتوني فلم او طنزي ادبيات تن، خو هدف بايد شخص او يا جامعاس کوچه مثبت بدلېني او اصلاح اچیک تې نه کېولا خلکنا ازلبکي.

طنز آنتې اي ګنات خلکه جدا جدا تعريفېلا دېچين، اي معمول تعريفې انوخل شې ګه بشري جامعاس مچ سلوکي، بلېکي اجتماعي او سياسي فساد او فلسفي تفکرېلا ازنا شکېدې مسخرايه درېيکن؛ خو عمومي طورېدې طنز ازنا جاما کوچه عينا او نقصنېلينا بيني شې، ګه هدفې موضوعس تحقير او تنبيه شې.

طنز لککالا گرای اوسه کمبود او بی نظمی آنتې ادبي الفاظ کوچه اي اړېک شې ګه خلک اودای ناراض آين. انتقادس یو پنده او طریقی، خلکه مییلا شره جلد تاثیر کیا، مي خاترې ګه انتقاد يا انګورک درېکس مغل بيني ټوک آنتې وکا شې او خلک بو خوش کیکن.

طنز کوچه معمولا اجتماعي او اصلاحي مقصدېلا مطرح بیاګن او هدفې کوته شی یا شخصس مقام یا کیفیتستا کم کېکي شې، سه به انوخل شکلبېدې ګه ازنا او ساعت تېریس سببي بې. خو کودن کودن کوته شخص یا شیس تحقیري به کوچی بګا.

اسې دې طنز موضوع شه رقم شې: اجتماعي طنز، سیاسي طنز، تاریخي طنز، مذهبي او عارفانا طنز، فلسفي طنز او تلفیقي طنز.

شکل رویدې طنز دو رقم شې: جېس طنزي او تصویری طنز. جېس طنزي دو رقم، نظم او نثر شره ونتن بګا.

طنز جاني آنتې خاص جب دارګا، یو جب باید سادي تې بالکل اخول داستاني لکان که داستنس قهرمني لامای او بې سواد تې، تیس جبه به باید لامای او سادي تې او که چودې اي شاري تې، جبه به باید اخول اي شاري، باسواد تې.

پرانس موتي مقصدي:

طنز ادبیا تنا اي ونېستا جوپېي، طنز مختلف شکل دارګا ګه تیس اصلي هدفې شخص یا جامعاس مثبت بدلېني یا اصلاح خاترې شې. طنز کوچه اصلاحي او اجتماعي هدف بو مطرح شې. خو ایلاى دنه کوچه کوته شی یا شخصس تحقیري به کوچی بګا.

فعالیتل:

- ۱- یاده کېکالي متنې دککه پردن.
- متنې اوبارا کنېدې پردن.
- متنې پردن او تي بارايه اغت کدن.

- ۲- اکورې لغتنا معنی لادا او جملايه یتېدا.

- ټاپا

- گنات

- بلبک

۳- اکورې او کتنې جواب ددا:

- طنز کومه حالت ته کوچه کدن بیاگن؟
- طنز کوخاترې کدن بیاگن؟
- انتقادس یو پنډه خلکه میلیا شره خول روند تاثیر کیا؟
- اېمني درسس کوتي جایه بو اړ نېکالا آيیک؟
- آیا طنز کدکي جامعا اصلاح کوچه رول دارگا؟
- شکل رویدې طنز کاو رقم شن؟
- یاده کېکالي کدن گه طنز کومه قالبه کوچه کدن بیاگن؟
- آیا طنز ازناس به سېبي بگا؟
- یاده کېکالي کدن گه اسسې دې طنز موضوع کاو رقم شن؟
- یاده کېکالي کدن گه طنزس جبه باید کو وات تې؟

۴- یاده کېکالي طنزس مثبت ونټه تانک کتابچایه لکدن.

- یاده کېکالي متني مهم جملايه کتابچایه کوچه لکدن.

اکورې خالي جایه مناسب کلمایه دې پوردا:

هر کوتي لکان گه تي کوچه..... بو هنر مندانا شکلېدې

اچن بې..... طنزي ادبيات تن،.....

مثبت بدلېني او اصلاح..... نه کېولا خلکنا ازلبکي.

گوشنگې لام:

طنز مثبت ونټه بارايه دو پراگراف تانک کتابچایه کوچه لکدا او وري دواس تانک هم صنفېنه پلا شریک کدا.

ايلاى مولېکالي مولياگن گه هندوکشس داره او کېلولالا رکمېدې تيس جنوب منطقي، اما خلکنا پوره هونا او ابت هونا تک جايه شي. يو دار بېلا بېل نامه دې اوچېن بوا شي. مي دې اورټا وري ولايتنا ايلاى ولسوالى کوچه به پشه يي جېبېدې اغت کدياگن، گه ابت اي گنات ولسوالي يو جب استاى دييجان.

- افغانستان رسمي جبي کوتي شن؟
- پشه يي جب کوته جبه قطار کوچه اېگا؟

پشه يي جب گه اما بېي بایوي وطن افغانستانس سور آلک ولايتېلا اخول: کاپيسا، لغمان، ننگرهار، کنړ او نورستنس ايلاي ولسواليا، کابل ولايتس سروبي ولسوالي او کابلش شار او وطنس ايلاى وري منطقا او لاهه کوچه مېن گورېگا، اي بو پوره هوني او پراني آريايي جب شي گه پښتو او دري جبه پلا وکا روابط دارگا. پشه يي جب گه پېشاجه او يا داردي جېنا مرکزي ډلا کوچه اېگا لمغاني، لغماني، ديگاني، دېگانو او امه پچېل پيري کوچه نورستاني منطقاس نامستا ارتبطېدي نور ستاني او وري نامه دې به اوچېن بوي شي.

ايلاى شواهد او واقعتېلايه اوداى ايلو تارا بگا گه يو جب منطقاس مهم جبه اوداى ايچ. يه بابته اي خارجي جب مولېکالا (اجوچ مارگين سترېن)؛ گراى چې دې بو وارني او لکني کېن بوا شي، (اندو ايرانين لنگوېجز) نامېدې تانک کتېس له منگل جلدې (۲۷۸) دور دارا او (۱۹۶۷) ميلادي ساله اوسلو کوچه چاپ بوا شي.

البیروني کاو هندسي عددي لکويآ شن گه تارايدي پشه ييس اي لهجا اوداى شن او امه عددي افغانستان هندو آريايى جبه جملا کوچاى چې دې پوره هوني شکلي شن (آريانا مجلا ۱۳۴۷ کال ۲۷۸ منگل گنات ۲۶ دور).

محترم احمدجان مانوس لکني اسسېډې به پشه يي جب اوسه آريايي يعنې آريک جب شې گه وکا (۴۰۰۰) سال پورا زندي آيچ او شرق پينکالي (۱۴۰۰) سال قبل الميلاډ کوچه، وري پوره هوني آريايي جب اخول سنسکريت، اوستا او پوره هونا فارسي تيس او په بايويا آن.

محترم ماڼو تانک واپني اسسېډې گه (هندو اروپايي جبهه کوچه پشه يي جبېس موقف) نامېډې پښتو کتاب کوچه نشر بوي شن پوره هوني آريک جب زندي او يومه ابت هوني پشه يي جب، پراني آريايي جب بايويا شې.

امېمخول دار، پشه يي جبهه دارې آنتې کدا گه پښتو او دري جبهه کوچه به يتېن گوريا يعنې داره آليک يا داره لميک.

يو امه اغتس لړپکاليا شې گه پشه يي جب اي حاکم جب وټوي شې.

امه اغتس ياده کېکي به جايه لړا گه کدا پشه يي پاشا، پاچا او پادشا اودای گورېن بوا نام شې، خولگه ايلای پاچا او پاشا آنتې پاشا مېن او انوخل کدن گوريا گه بو پوره زمانايه کوچه مه منطقاس پاشا (پادشاه) مېسه جبېډې اغت کيايک، ميسي خاترې مه خلکه او جيې آنتې، مېسه پاچا او پاشا ارتبطېډې پاشايي (پشه يي) کدن بوا شې.

وستو پنج ويا سال پورا ظهيرالدين محمد بابرې به کابل او کنه سنای منطقا کوچه پشه يي جبېس تگگړستا اوچېنيا کېوی او انوخل بو وري شواهد او دلايل موجود شن گه پشه يي جبېس تاريخ، پراکتاني او ارزشستا لړپکاليا شن.

خولگه بو پوره هوني منطقا او جايلاينا نامه پشه يي جبېډې شن. خو پشکوالې پېريه کوچه پشه يي جب پامې چټين بوي او ادبتي کېولا شفاهي رکمېډې پشه يي ولس کوچه رشن بوي شن.

له جايه جا گه معلومات بوا شې، پشه يي جب چې دې دموي منشور او منظوم شفاهي ادبيات دارا گه پېري پېري دې يه بل، اي نسل دې وري نسلېکه گرېن بوي او ابت جا امنې دروي شن. تجربايه لړپويي شې، کوتي ولسس جبهه گه اي يا وري دليېډې لکان نعمت اودای بې وانټ بوي او لکن بوي نه تې، ته ولسس خلکنستا ادبي تنستا مورنيس اي مهم وسيلی ولسي ادب، گې، کسا، متل، جگ او انخول وري تا گه پشه يينه کوچه يو اغت اثبات آنتې پولوي شې.

پشه يينه جبېس ادبيات به اخول وري جېنا ادبيته پېري دو گنې ونټه شره گه اي ونټه منشور او وري منظوم ادبيات شن ونټه بېمان گه بېلابېل دنه کوچه خلکنا خيالات اوحالتي کوچي منعکس بوي شن. (پشه يي وطنداران هفته ناما، له منگل سال، وستوشورمنگل گنات، سونميريس لکني)

پشه يي جب بو لگا تاريخ دارا، يو اي آريايي جب شې، مي بارايه بو جب مولېکالي واپني کيکن او يه بارايه بو کتبه کوچه تانک نظري لکوي شې.
خلک بايد وري جبه کنار کوچه پشه يي جبېس اهميتي او تاريخي ارزشستا پېندن او تي بارايه معلومات استه اچن.

فعاليتېلا:

- ۱- ياده کېکالي متني دککه او گر او بارا کېنېدې پردن.
- ياده کېکالي متني پردن او موټا مقصدستا کدډن.
- ۲- اکورې او کتنې جواب ددا:
- پشه بيان کوته کوته منطقايه کوچه زندگي کاگن؟
- اېمه پشه يي قوم بارايه کاو معلومات دارېدا، کددا؟
- هر ياده کېکالا کدې گه کوته منطقا کوچه زندگي کيا؟
- ياده کېکالي کدن گه مېنا اصلي جبه کو شې؟
- ياده کېکالي تانک معلومتستا پشه بينه منطقايه بارايه کدډن.
- ياده کېکالي کدن گه کوتي کوتي جېنا نامه پېنيکن؟
- ۳- ياده کېکالي اکورې اغته تانک کتابچايه کوچه لکډن:
- ياده کېکالي متنس اي ونټستا تانک خوشې دې، اي وري آنتې املا کدن او اي ورېس املستا اصلاح کدن.
- ياده کېکالي متني موټي کېتا، تانک کتابچايه کوچه لکډن.
- ياده کېکالي کاو متضاد کلما کتاب متن کوچای تانک کتابچايه کوچه لکن.
- ۴- اکورې لغته معنا او جملايه يتهېدا:
- پوراني - ډلا - کنه سنا

گوشنگې لام:

ياده کېکالي متن دې اورټا، پشه يي جېي او خلکه بارايه واپني کن او تانک معلوماتي کتابچايه کوچه لکډن او اکالي دواس صنف کوچه پردن.

لغت ناما

الف

ارهای - هر کاو

ارپ - هرې

ارپا - نا تکمیل

ارپستا - اړونستا

ارپه گړې - نامکمل، ناقص

اروده توب - دلآوري

ارودي - دلآور

استوېني - صفت

اضطراري - عاجل، خاص حالت

اعتیاد - معتاد، نشه يي بيک

اکتو - اي جای

اگت - اغت، کدنا

امین _ امانتکار

اندرا - اندرمايک

اندک - کمکوی

اندېوالي - دوستي

اهتويدي - اکتويدي

اوباري - جگ

اوخسي - اي رقم اخليک شي

اورپکي - يلا کېکي

اورپې مولېني - عالي تحصيل

اورپک - بند بيک

اوو پچلېکالا - نانواى

ايگري - وحدت

ايلاى - بعضى

اليگه - اليدي

اليني - تازي، سرسبز

آ

آپت - پشکن، لمه، پتای

آنجوپک - شروع کېک

آنجوپکن - شروع کېکن

آيي بيا - والدين

ب

بارداري - حامله، سواري

باري - بهاري

بالکول - ماشومان

بجيا - پچيا، تي جايه

بگگا - ویشا

بلېک - چولېک، بازي دېک

بو گري - پرېماني

بورېن - شلدار، سالخوردا

بويوي - بجوي، بيدار بوي

بېواک - بې اختيار

پ

پچېل - گر، يان

پچه - پشکن، آخر

پراکتاني - وسعت

پرايا - بېگانا

پره وال - پري کېکالا

پري - پام

پشکن - لمه

پندلېکالا - رهبر

پورانې - پوره هوني

پورا - اول

پورا پېک - ترقي

پېشوا - پندلېکالا

پېنچا - گل

ت

تاره - لښه، تارتا

تارپا - آشکار

تپوا - گرم (مذکر)

تپوي - گرم (مونث)

تداوي - علاج

تړ - محکم

تړېدې - محکمېدې

تکالي - باشندا

تلن - طرف

تمسخر - مسخرا

تنبيه - تهديد

تني - بې ورگ، تشنه

تونستا - قدرتستا

پ

پاپا - پيغور

پگ - دو روی

پنگنا - بنداز

پنگيک - بستا بیک

ج

جامي - وېس همسري

جهېز - کوتي شی گه گوراوي آنتې دېن بگا

جوپېک - سازکېک

ح

حریم - سرحد، لن

حمد - الله تعالاس ثنا او صفتي

حیتس - زندگيس

چ

چتيکن - ونگېکن

چريک - استغراق

چنتي - کنشتي

چوتېچين - جمع کېچين

د

داندموړان - داندموړېکالا

دمليان - سپړکيان

دمن - پيرانکس دمني، دارپس دمني

دن - وخت، گالا

دنا کوچه - وخته کوچه

دوان - بې اتفاقي

دورار - دوزيار، دور

دورا - نشوا، خرابا

دوک - خپگان

دويه گراي - دو تلني

دېري - مچ اوريک

ډ

ډپني - هنجالي، جنگ

ډزا - جوار

ډشتيان - گني

ډلا - گروپ

ذ

ذکر - ياده کېڼي

ر

راند - فضا، رندا

رهبر - پندلېکالا

روند - جلد

ریشخند - مسخرا

ز

زمینی - شرایطي

زور لږېکس - زور آزمایي

زورېدې - جبرېدې

زورېدې وسني - اجباري گوراوال

ژ

ژانر - موضوع

ژنگا - چرغا

ژنگېک - چرغېک

س

سانگ - زمین

سدوري - ډولي، بېی لږکالي

سکا - صورت

سوړي - سني، مېدا، چنتي

سېو - پارال، سېب، منې

سیرپوشني - شردېک، قرباني

ش

شاپ - بددعا، ساپ

شېدې - راستي دې

شراواري - سربلند

شېلېچ - شېلېک، چلېک

شېلېک زر - نقرا

شونېک زر - طلا

شیم - آرامي، صلح

ص

صالح - نېک

ط

طنز - نلان، کنایا

ظ

ظرافت - نازک خیالي

ع

عاجل - انچېکه، ناچاپ، روند

عذاب - تکلیف

عواقب - آیندا

ک

کاپړېک - چنگړېک

کار - کودن

کار - هار

کان - شعاع

کانتې - خول، خولکې

کتالي - جوان کتالک

کتیک - قطع کېک

کدکن - مېکن

کروندا - کتنیس سانگ

کړه - هره

کلاسیک - پوره هونا

کمېري - شلاتی جپوي ورگیس ظرفي

کنې - آواز

کنا - حاصل دېکالا سانگ

کنه سنا - محیط

کښېدې - آوزېدې

کودن - کوته دنه، ایلاى دنه

کوشتي - اي رقم اخليک شې

کوشړا - بوټ، پانوي

کومکېلا - سمېني

کېول - تنها

گ

گالا - دن، وخت

گټنا - فايده

گر - گوشينگ، پگال

گراني - سنگيني

گرای - تلنې

گرگنيک - گرړپک، گرد

گشېکه - غاربکه

گل - خوړ، شېلا

گمبا - خندق

گنات - شمار، حساب

گورې - گوردي، استه اچې

گېن ټنگنا - کمر بند

گيک - پېک

ل

لاړ - دروغ

لامن - پيدا کمان

لاوت - درد

لټ - تنبل

لکنيک - پيسا پلا شيس بدل کېکي

لکېکالي - نويسنده گان

لگا - دور

لما - نښتر

لمالېم - پرله پسي

لمه - پشکن

لمه موت - لمه کرک

لميک - اورپک، لمبيک

لېتا بېمان - پيدا که بېمان

ليک - منجای پېک

ل

لارا - زخمي

لجام - مادا، زيپ، ماشي

م

مان - خاله

مجبور - ناچار

مچ - ناکار

مخدرا مواد - نشه يي مواد

مسکوليم - مصروفيتم - مشغوليت

ملمان - اکټور کمان

ملن نيک - اسهال

ملي ايگري - ملي وحدت

منا - يه بل

مندو - مېمخول

موتيا ليک - کرپک

موروي - دوبا بوي، مونوي

مولوبمان - آگاه کمان

مولپک - پېنيک

مولېکالا - پوی، عالم

مولېني - علم

مونتيک - ٿوڙا بتيڪ، دوبا بتيڪ

مڀڪ - ڪڍيڪ

ميڊي اوڙتا - ميڊي غير

ن

ناچاپ - انچيڪ

نعت - حضرت محمد ﷺ ثنا او صفتي

ننگا ڪپڪ - رشيڪ

نه اوربمڪن - اوڙي نه ڪبمڪن

نه دلوي شي - منفجر نه بوي شي

و

وار - دفعا

وارني - تحقيق

وانٽ - حصا

وايا - سامان، وسايل

وٽني - خستگي

وٽه - په

وٽوي - تهر

وريڪ - نرينا

ورلڪ - پرورش ڪپڪ

ورپي - لايقي

ورپاڪمان - پرورش باڪمان، تربيا باڪمان

ورپڪ - رشد، نمو

وسني - وسيڪ، ازدواج

وشميڪ - راحت، آرام

وقايا - مرضس پوره دربيڪي

وڪا - نزديڪ

وونا - رواج

ويشيڪ - پراخ

ه

هار - ڪار

هديا - تحفا

هره - ڪره

هنچالي (انچالي) - جنگ، ڊپني